

ICS

ADVISEURS

GEMEENTE
**Hardinxveld-
Giessendam**

Bijlagenboek

IHP Hardinxveld-Giessendam

Opdrachtgever
Gemeente Hardinxveld-Giessendam

Datum
26 september 2025

Referentienummer
22400547

Auteur(s)
Maarten Groenen en Christel
Breedijk

Bijlage 1

Visiedocument IHP

Integraal Huisvestingsplan onderwijs gemeente Hardinxveld-Giessendam

Opdrachtgever
Gemeente Hardinxveld-Giessendam

Referentienummer
22400547

Datum
26 september 2025

Auteur(s)
Maarten Groenen
Christel Breedijk

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Visie op onderwijshuisvesting	4
2.1 Passend en inclusief onderwijs	4
2.2 Kindcentra	4
2.3 Duurzaamheid	6
2.3.1 Energie	6
2.3.2 Circulariteit	7
2.3.3 Gezondheid	8
2.3.4 Gemeentelijke Prestatie Richtlijn (GPR)	9
2.4 Bewegen, buitenruimte en bewegingsonderwijs	9
2.4.1 Omvang buitenruimte	9
2.5 Flexibiliteit	10
2.6 Type maatregelen binnen het IHP	12
1. (Vervangende) nieuwbouw	12
2. Levensduurverlengende renovatie	13
3. In stand houden	14
4. Afstoten	15
2.7 Bekostiging en verantwoordelijkheden visie	16

De inhoud van deze uitgave is eigendom van ICS Adviseurs B.V. te Zwolle. Enkel de opdrachtgever waarmee ICS Adviseurs B.V. een overeenkomst is aangegaan, heeft een gebruiksrecht voor deze uitgave. De inhoud en omvang van dat gebruiksrecht zijn vastgelegd in de algemene voorwaarden van ICS Adviseurs B.V., gedeponneerd bij de Rechtbank Overijssel onder nummer 9/2021, dan wel in de overeenkomst zoals hiervoor bedoeld. Elk ander gebruik van deze uitgave, door opdrachtgever en of derden is uitgesloten, inhoudende dat niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, via internet, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ICS Adviseurs B.V.

1. Inleiding

Goed georganiseerde en toekomstbestendige onderwijshuisvesting is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen in Hardinxveld-Giessendam. De gemeente en schoolbesturen werken daarom samen aan een helder en gedragen Integraal Huisvestingsplan (IHP), dat de basis vormt voor investeringen in onderwijs. En waar mogelijk kinderopvang (kindcentra) en eventuele maatschappelijke voorzieningen.

Hardinxveld-Giessendam beschikt over tien schoolgebouwen twee voor voortgezet onderwijs en acht voor primair onderwijs. De onderwijshuisvesting staat voor diverse uitdagingen, zoals de groeiende behoefte aan passend en inclusief onderwijs en een verduurzamingsopgave. Zonder duidelijke kaders en een gezamenlijke visie dreigen ad-hoc beslissingen en inefficiënte investeringen.

Hoe kunnen de gemeente en schoolbesturen zorgen voor een duurzaam en toekomstgericht huisvestingsbeleid dat aansluit bij de behoeften van onderwijs in Hardinxveld-Giessendam?

Deze visie op onderwijshuisvesting vormt het fundament van het IHP en biedt concrete richtlijnen voor verantwoorde investeringen. Tijdens een interactieve werksessie met schoolbesturen en de gemeente zijn de belangrijkste ontwikkelingen en behoeften in kaart gebracht. Dit visiedocument vult de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hardinxveld-Giessendam 2015 aan met heldere afspraken waaraan de gemeente en schoolbesturen zich committeren.

Na afstemming binnen het OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg), dit is een bestuurlijk overleg met de gemeente en schoolbesturen, wordt het visiedocument, samen met het definitieve IHP, ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Hiermee leggen we een solide basis voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting in Hardinxveld-Giessendam.

2. Visie op onderwijshuisvesting

Dit hoofdstuk behandelt verschillende thema's die ingaan op de visie op onderwijshuisvesting. Dit zijn thema's als aanbod en samenwerking, duurzaamheid, gezondheid, toekomstbestendigheid en de soorten maatregelen die wij in het IHP hanteren. Voor elk thema is de gezamenlijke visie en ambitie beschreven. Daarnaast is deze ambitie vertaald in concrete en haalbare uitgangspunten voor het IHP.

Inclusie

2.1 Passend en inclusief onderwijs

Het is van belang dat in de gemeente Hardinxveld-Giessendam ieder kind gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen, ongeacht eventuele extra ondersteuningsbehoeften. Binnen passend onderwijs krijgen alle leerlingen onderwijs dat past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Dit kan een reguliere school zijn of een school voor speciaal onderwijs. Passend onderwijs richt zich niet op de beperkingen, maar kijkt naar wat het kind (of

groepen kinderen) nodig heeft (hebben).

Inclusief onderwijs is een onderwijssysteem waarin alle kinderen zoveel mogelijk samen naar dezelfde school gaan, bij voorkeur in hun eigen leefomgeving.¹ Inclusie is geen keuze, maar vanuit verschillende verdragen² is het verplicht om hier naartoe te werken. Als extra ondersteuning nodig is, wordt dit zo thuis nabij mogelijk aangeboden. Dit betekent dat de expertise naar de scholen wordt gebracht in plaats van de kinderen naar speciale voorzieningen. In deze gedachte staat de ontwikkeling van het kind voorop.

Toch blijft speciaal (basis)onderwijs noodzakelijk voor kinderen die daar beter tot hun recht komen. In sommige gevallen is een gespecialiseerde leeromgeving de beste plek voor een kind om zich goed te ontwikkelen. Daarom blijven deze voorzieningen beschikbaar voor de kinderen die er baat bij hebben.

Het faciliteren van passend en inclusief onderwijs vraagt specifieke ruimten en voorzieningen in schoolgebouwen. De gemeente onderschrijft het belang van passend en inclusief onderwijs en per school betekent dit maatwerk. Uitgangspunt voor het IHP is dat het faciliteren van passend en inclusief onderwijs zo veel mogelijk binnen de bestaande en nieuw te bouwen schoolgebouwen wordt gerealiseerd. Hierbij wordt ingezet op creatieve oplossingen. De Handreiking Inclusieve onderwijshuisvesting³ is een leidraad voor de implementatie van inclusiviteit. Dit document dient als handreiking ter ondersteuning van de uitvoering en het toepassen van maatwerk per project.

Uitgangspunt voor het IHP:

- De gemeente en schoolbesturen gaan samen onderzoeken hoe er op een creatieve manier passend en inclusief onderwijs kan worden aangeboden binnen de beschikbare onderwijs capaciteit. Per situatie wordt gekeken wat mogelijk is op basis van de gewenste vorm van inclusie, waarbij gezamenlijk maatwerk per project wordt geleverd.

Verbreiding

2.2 Kindcentra

Een thema dat een rol speelt bij de ontwikkeling van dit IHP zijn kindcentra. De schoolbesturen en de gemeente willen alleen waar mogelijk onderwijs, voorschoolse voorzieningen en kinderopvang combineren. Dit moet resulteren in een toegankelijk aanbod van kindervoorzieningen. De scholen zijn verantwoordelijk voor het betrekken van een kinderopvangpartner en de gemeente heeft geen rol in de huisvesting.

¹ Bron: Onderwijsconsument d.d. 7 juni 2024 (<https://www.onderwijsconsument.nl/wat-is-inclusief-onderwijs/>)

² Onder andere het VN-verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap (juli 2016) ² en de werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035 van het ministerie van OCW.

³ Opgenomen in bijlage 2 van het bijlagenboek van het IHP

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van onderwijsinstellingen, wat betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor het voorzien in adequate schoolgebouwen. Dit geldt voor het primair en voortgezet onderwijs, waarbij de gemeente moet zorgen voor passende en veilige accommodaties. Kinderopvang daarentegen valt niet onder deze zorgplicht, omdat dit wordt gezien als een commerciële voorziening waarvoor de financiering primair bij ouders, kinderopvangorganisaties en de Rijksoverheid ligt.

Er zijn in beginsel twee mogelijke routes om gezamenlijke huisvesting te realiseren: (1) investering door de maatschappelijke partner zelf⁴ of (2) investering door de gemeente, met een kostprijsdekkende huurovereenkomst. De tweede mogelijkheid is echter voor de gemeente geen optie. De gemeente ondersteunt de ambitie voor het realiseren van een kindcentrum, maar draagt daar financieel niet aan bij.

In een kindcentrum bundelen onderwijs en kinderopvang hun krachten om de consistente, individuele en sociale groei van kinderen van 0 tot 12 jaar te ondersteunen. Afhankelijk van de lokale behoeften kan dit worden uitgebreid met zorg en ondersteuning voor zowel kinderen als ouders. Door verschillende voorzieningen op één locatie te huisvesten, kan er efficiënt gebruik worden gemaakt van de ruimte en elkaars expertise.

Onderwijs en opvang werken in een kindcentrum aan een doorgaande leerlijn op basis van een gedeeld pedagogisch en educatief concept. Gelijkwaardigheid, wederzijds vertrouwen en nauwe samenwerking zijn essentieel voor continuïteit. Schoolbesturen bepalen zelf met welke partners zij samenwerken. Een gezamenlijke aanpak is alleen succesvol met breed draagvlak, waarbij ouders een belangrijke rol spelen in het creëren van een samenhangend netwerk rondom het kind. Idealiter gebeurt dit in één gebouw of in de directe omgeving.

Bij (vervangende) nieuwbouw kan, waar planologisch mogelijk, worden gekeken naar het reserveren van extra ruimte voor kinderopvang. Dit biedt de mogelijkheid om, indien daar behoefte aan is, een school te laten uitgroeien tot een integraal kindcentrum (IKC). De gemeente zal dan ook geen voorfinanciering of investeringen doen ten behoeve van kinderopvang. De gemeente bouwt alleen een school en als schoolbesturen behoefte hebben aan een kindcentrum en kinderopvang bij hun school willen toevoegen dan zullen zij hier zelf een partner voor moeten vinden.

Bij bestaande gebouwen kunnen de mogelijkheden voor het realiseren van een kindcentrum worden onderzocht binnen de bestaande gebouwstructuur. Bijvoorbeeld als er een ruimteoverschot in het gebouw is, of het gebruik van ruimten na schooltijd. Hierbij geldt dat schoolbesturen ruimten in medegebruik kunnen geven of verhuren aan partijen en dat bij verhuur toestemming nodig is van de gemeente.

Uitgangspunten voor IHP:

- Bij (vervangende) nieuwbouw wordt alleen een school gerealiseerd en waar planologisch mogelijk en wenselijk rekening gehouden met aanvullende ruimten voor kinderopvang;
- De eventuele kinderopvang partner dient zelf te investeren in huisvesting;
- In bestaande onderwijsgebouwen (onderwijs capaciteit) vinden ten behoeve van Kindcentra geen investeringen plaats. Leegstand in een gebouw kan worden benut voor de diverse vormen van kinderopvang;
- De keuze voor een kinderopvangorganisatie ligt bij het schoolbestuur.

Verder maken gemeente, schoolbestuur en eventuele opvangorganisatie per project een maatwerkafpraak waarbij bovenstaande aspecten worden geborgd.

⁴ Investering door de kindpartner is een keuze, geen voorwaarde voor samenwerking. Vanuit de inhoud kiest de onderwijsorganisatie de samenwerkingspartner.

Duurzaam en gezond
Nieuwbouw en
bestaand

2.3 Duurzaamheid

2.3.1 Energie

De Nederlandse overheid heeft met het Klimaatakkoord 2019 de doelen voor verduurzaming duidelijk gemaakt. In 2050 moet Nederland energieneutraal en gasloos zijn. Daarop volgden Regionale Energie Strategieën (RES) die voor verschillende regio's keken naar de vertaling van dit akkoord. Gemeenten zijn hier vervolgens mee aan de slag

gegaan.

Definities

BENG: Bijna Energieneutraal Gebouw

BENG is van toepassing op de gebouwgebonden energie. De gebruikgebonden energie zoals energie voor smartboards, laden van ICT-apparatuur en keukenfaciliteiten wordt buiten beschouwing gelaten. De energieprestaties voor BENG-gebouwen worden vastgelegd aan de hand van drie eisen:

- De maximale energiebehoefte per kWh/m²/jaar;
- Het maximaal primair fossiel energiegebruik in kWh/m²/jaar;
- Het minimale aandeel hernieuwbare energie in procenten.

Het is per project maatwerk hoe aan deze prestatie-eisen kan worden voldaan. Meer informatie is te vinden op de website van RVO.

ENG: Energieneutraal gebouw

Ook hier draait het om gebouwgebonden energie. De gebruikgebonden energie wordt buiten beschouwing gelaten. Het verschil met BENG is dat het saldo energieverbruik en opbrengst, ten aanzien van de gebouwgebonden energie, nul is.

Zero Emission Building (ZEB)

Voor publieke gebouwen, waaronder schoolgebouwen, wordt voor (vervangende) nieuwbouw⁵ vanaf 1 januari 2028 het verplicht om te voldoen aan 'Zero Emission Building'⁶. De exacte definitie van een ZEB-gebouw is nog niet uitgewerkt voor de Nederlandse context. Vanwege de reikwijdte van een IHP (periode van 16 jaar) is het wel noodzakelijk om een tussentijdse werkdefinitie op te nemen om te anticiperen op deze toekomstige regelgeving.

Vanuit de huidige wet- en regelgeving (Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl)) is het verplicht om een bijna energieneutraal gebouw (BENG) te realiseren en ook dat dit gebouw aardgasvrij is. Met de aanstaande wetswijziging is de ambitie om in het IHP alvast te anticiperen op ZEB. Een ZEB-gebouw is op hoofdlijnen te definiëren als een ENG-gebouw dat ook aardgasvrij is, met dien verstande dat het energieverbruik ook laag moet zijn. De ZEB-regelgeving stuurt op reducties van emissies door energie-efficiëntie én dat op de gebouwlocatie géén emissies uitgestoten mogen worden. ZEB gaat daarbij alleen om de gebouwgebonden energie en nog niet over de gebruikgebonden energie.

Het IHP hanteert als uitgangspunt dat (vervangende) nieuwbouw moet voldoen aan het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bouwbesluit) en dus aan BENG en aardgasvrij. Wanneer de wetswijziging wordt vastgesteld zal (vervangende) nieuwbouw moeten voldoen aan ENG. Deze wetswijziging richt zich op passief bouwen en het gebruik van energiezuinige apparatuur. In het ontwikkelproces van gebouwen is het doel een gebouw A0 (emissievrij) te ontwerpen en vroegtijdig slimme keuzes ontwikkelproces toe te voegen, waarbij gedacht kan worden aan:

- Passiefbouwen;

⁵ Uiteindelijk zullen ook de eisen voor bestaande gebouwen en daarmee bij renovatie van toepassing zijn. Het wanneer en de eisen zijn op dit moment nog onbekend.

⁶ De bron van deze verplichting komt voort uit de EPBD-IV (Energy Performance Building Directive 4) (EU/2024/1275) en is aangenomen in mei 2024.

- Isoleren, isoleren en isoleren;
- Toepassen van een water-water warmtepomp;
- Nadenken over oriëntatie van het gebouw en positionering van ruimten;
- Toepassen van groen rondom een gebouw ter voorkoming van hitte rondom de gevel;
- Slim toepassen van vormfactoren die van invloed zijn op energieverbruik;
- Het slim compartimenteren van deelgebruik;
- Het toepassen van laag temperatuurverwarming;

Het toepassen van 'Phase Changing Materials' (PCM) in de luchtbehandeling (eerste ervaring leren dat dit een enorme energiebesparing oplevert).

Netcongestie

Een belangrijk aandachtspunt is de beschikbaarheid van aansluitingen op het energienet (netcongestie). In de praktijk blijkt dat er nu vaak onvoldoende capaciteit is om (vervangende) nieuwbouw te realiseren, aansluitwaarde te vergroten of om duurzaamheidsopties (onder andere zonnepanelen) te kunnen realiseren. Het is niet wenselijk dat projecten vertraging oplopen. Er zijn alternatieven beschikbaar die als oplossing kunnen dienen voor de netcongestie. In de praktijk vraagt dit om extra budget.

Binnen het IHP wordt een stelpost meegenomen per project om het vraagstuk van netcongestie te overbruggen. Per project wordt bij uitvoering gekeken naar de meest passende oplossing, ook financieel.

Uitgangspunt voor het IHP:

- Bij vervangende nieuwbouw wordt uitgegaan van een BENG en aardasvrij gebouw;
- In het IHP worden de financiële consequenties in beeld gebracht voor het voorsorteren op de verwachte wetswijziging richting ENG.
- Schoolbesturen onderzoeken bij vervangende nieuwbouw door middel van een businesscase wat de mogelijkheden zijn voor het realiseren van hogere ambities op het gebied van duurzaamheid (energieprestatie). In de deze businesscase worden naast de meerinvestering, ook de effecten op de exploitatie in beeld gebracht (o.a. energie en onderhoud).
- Schoolbesturen stellen een duurzaam meerjaren onderhoudsplan op (DMJOP) op. Hierin wordt er op natuurlijke momenten onderzocht of bij vervanging of herstel een duurzamere oplossing kan worden toegepast.
- Schoolbesturen en gemeenten maken zo veel gebruik van verschillende subsidies om te investeren in de verduurzaming van het schoolgebouw.

Circulair

2.3.2 Circulariteit

Het streven naar een toekomstbestendige samenleving vraagt om een bewust en verantwoordelijk gebruik van grondstoffen. De ontwikkeling naar een circulaire economie, een economie zonder verspilling van grondstoffen en uitputting van de hulpbronnen van de aarde, vormt hiervoor de basis.

Nederland wil in 2050 een volledig circulaire economie zijn. Het realiseren en gebruiken van schoolgebouwen maakt onderdeel uit van de ontwikkeling naar een circulaire economie en levert hieraan een bijdrage. Gemeente en schoolbesturen zien diverse kansen om circulariteit te integreren in projecten, maar ook in het gebruik van de schoolgebouwen. Circulaire principes worden zoveel mogelijk toegepast binnen bouwprojecten. Denk daarbij aan het gebruik van hergebruikte materialen, biobased grondstoffen en demontabele bouwmethodes.

Bij circulair bouwen behouden de gebouwen een zekere restwaarde, omdat bouwmaterialen na een levenscyclus herbruikbaar zijn. Materialen krijgen een toekomstwaarde. Daarmee wordt het mogelijk om restwaarde toe te kennen aan het gebouw en de investering niet volledig naar nul af te schrijven.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam geeft in haar Economische visie 2020-2024 aan een ondernemende gemeente te zijn en daarom groene en duurzame innovaties dan ook zoveel mogelijk wil aanjagen en faciliteren⁷.

Uitgangspunt voor het IHP:

- Bij vervangende nieuwbouw wordt circulair aanbesteed, waardoor circulariteit in alle fasen van de bouw een rol speelt.
- In projecten wordt de mogelijkheid van restwaarde onderzocht om hogere circulaire ambities te realiseren. Hierbij wordt de combinatie van restwaarde en een hogere investeringen geanalyseerd. Dit gebeurt onder de voorwaarde dat het effect op de begroting kostenneutraal blijft.

Gezondheid

2.3.3 Gezondheid

Een optimaal binnenklimaat is essentieel voor goede leerprestaties. Een gezonde school combineert een laag energieverbruik met een prettig en gezond binnenklimaat, waarbij factoren zoals luchtkwaliteit, temperatuur, comfort, licht en geluid een cruciale rol spelen. Dergelijke scholen dragen bij aan duurzaamheid door het energieverbruik te verminderen en de CO₂-uitstoot te beperken.

In de praktijk blijken vooral de CO₂-concentratie en binnentemperatuur vaak te hoog door onvoldoende ventilatie. Een gezond binnenklimaat helpt niet alleen om dit te verbeteren, maar draagt ook bij aan betere leerprestaties en minder gezondheidsklachten.

Volgens het Bouwbesluit (Besluit bouwwerken leefomgeving) moeten scholen wettelijk voldoen aan Frisse scholen klasse C. Dit is dan ook het minimale wat wordt aangehouden in de gemeente.

Bij nieuwbouw, onderhoud of grootschalige renovatie van schoolgebouwen is het doel om binnen de beschikbare budgetten en in samenwerking met de schoolbesturen ten minste een goed binnenklimaat te realiseren en waar mogelijk te streven naar Frisse Scholen Klasse B.

Voor bestaande schoolgebouwen, waarbij geen levensduurverlengende renovatie plaatsvindt, is het doel om binnen de beschikbare budgetten en in samenwerking met de schoolbesturen ten minste een goed binnenklimaat te realiseren en waar mogelijk te streven naar Frisse Scholen Klasse B.

Investeringen in een gezond binnenklimaat worden zorgvuldig afgewogen en gekoppeld aan de resterende levensduur van het gebouw. De verantwoordelijkheid voor het behalen van deze ambitie ligt bij zowel de gemeente als de schoolbesturen, die gezamenlijk zorgen voor een gezonde leeromgeving, ook in bestaande gebouwen.

Wanneer een investering in het binnenklimaat bij een bestaand gebouw aan de orde is (niet zijnde een levensduurverlengende renovatie), ligt de eerste verantwoordelijkheid bij het schoolbestuur, eventueel in samenwerking met de kinderopvang. Hierbij wordt onderzocht of zij de investering kunnen financieren. Hierna komen schoolbesturen, gemeente en eventueel kindpartner gezamenlijk tot een weloverwogen beslissing op basis van gedegen argumenten en belangenafweging.

Uitgangspunt voor het IHP:

- Bij vervangende nieuwbouw is Frisse Scholen Klasse C het minimum en is het doel om binnen de beschikbare budgetten en in samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen te streven naar klasse B.
- Voor bestaande bouw is Frisse Scholen Klasse C het minimum en is het doel om binnen de beschikbare budgetten en in samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen te streven naar klasse B.

⁷ [Economische visie - Gemeente Hardinxveld-Giessendam](#)

2.3.4 Gemeentelijke Prestatie Richtlijn (GPR)

Om de mate van duurzaamheid in twee projecten in gemeente Hardinxveld-Giessendam te monitoren is gewerkt met de GPR-gebouwen tool. GPR is een meetinstrument dat helpt bij het beoordelen van gebouwen op de volgende vijf duurzaamheidsthema's:

1. Energie – Lage energievraag en inzet van duurzame energiebronnen.
2. Milieu – Circulair materiaalgebruik en beperking van milieubelasting.
3. Gezondheid – Binnenklimaat, luchtkwaliteit, daglichttoetreding en akoestiek.
4. Gebruikskwaliteit – Functionaliteit, toegankelijkheid en toekomstbestendigheid.
5. Toekomstwaarde – Flexibiliteit, onderhoudskosten en levensduur.

In de voorgaande paragrafen zijn op een aantal van de bovenstaande duurzaamheidsthema's ambities ten aanzien van het IHP geformuleerd.

Voor het IHP is het belangrijk om de GPR te gebruiken als tool om de doelen te behalen maar niet als toetsingskader.

Bewegings- onderwijs

2.4 Bewegen, buitenruimte en bewegingsonderwijs

Bewegingsonderwijs is een vast onderdeel van het regulier onderwijs én van de gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting. Kinderen maken hierbij op een gestructureerde manier kennis met sport en beweging, wat essentieel is voor hun fysieke en motorische ontwikkeling. Voor kinderen tot 6 jaar kan dit plaatsvinden in een

speellokaal, afgestemd op hun behoefte aan een veilige en stimulerende omgeving. Voor kinderen vanaf 6 jaar is een (gym)zaal vereist, die meer ruimte en voorzieningen biedt voor intensievere en gevarieerdere bewegingsactiviteiten.

Sinds 2023 zijn basisscholen verplicht om 1,5 klokuren bewegingsonderwijs per week aan te bieden, verdeeld over twee lesuren van elk 45 minuten. Voor het voortgezet onderwijs geldt dat leerlingen tussen 2 en 2,5 uur per week lichamelijke opvoeding hebben. Dit zorgt voor regelmatige fysieke activiteit, wat bijdraagt aan de gezondheid, concentratie en leerprestaties van kinderen. Daarnaast is het van belang dat kinderen ook buiten de lessen voldoende beweging krijgen, zowel binnen als buiten de school. Een stimulerende leer- en ontwikkelomgeving helpt hierbij, bijvoorbeeld door het plaatsen van klimmuren, hoogteverschillen en beweegvriendelijk meubilair.

De gemeente en schoolbesturen onderschrijven dat de leerlingen in het primair onderwijs wekelijks minimaal 1,5 klokuur per week bewegingsonderwijs moeten krijgen en brengen dit in de praktijk. Dit kan plaatsvinden in de gymzaal, op het schoolplein of in een buitengymzaal.

2.4.1 Omvang buitenruimte

Voor de omvang van de buitenruimte geldt voor het basisonderwijs conform de gemeentelijke huisvestingsverordening een norm van 3 m² verhard speelterrein per leerling met een maximum van 600 m² per school. Daarnaast is er ook een minimum van 2 m² onverhard speelterrein per leerling.

Voor het voortgezet onderwijs zijn geen normen geformuleerd in de huisvestingsverordening. Daarom houden wij hier het kwaliteitskader van Ruimte-OK aan. Hierbij wordt er een minimum van 0,8 m² per leerling aangehouden met een maximum van 600 m² in stedelijk gebied.

Als uitgangspunt voor het IHP wordt voorgesteld om de huisvestingsverordening en daarmee 3 m² verhard terrein per leerling en school voor het PO als minimum te hanteren. Deze norm is exclusief bedoeld voor speel- en beweegruimte van de leerlingen. Voor het VO wordt 0,8 m² per leerling gehanteerd.

De gemeente is waar mogelijk bereid om ten behoeve van het onderwijs te investeren in de openbare groenstrook in de directe omgeving van de scholen. Tijdens schooltijd kunnen de scholen hier gebruik van maken en hierna is dit toegankelijk voor de kinderen in de wijk. Indien bij nieuwbouw op een locatie meer buitenruimte beschikbaar om te realiseren is (dan de norm uit de huisvestingsverordening), maken gemeente en schoolbesturen afspraken over de eventuele aanvullende investering en het beheer en onderhoud, niet zijnde de openbare ruimte.

Bij de inrichting van een gezonde buitenruimte is aandacht voor veiligheid, uitdaging, spel, ontwikkeling, beweging en ontdekking. Daarnaast draagt een groene en natuurlijke uitstraling bij aan een prettige en gezonde omgeving. De buitenruimte speelt een belangrijke rol in het bevorderen van beweging en gezondheid.

Bij bestaande locaties wordt gekeken naar manieren om de buitenruimte groener te maken. Er wordt onderzocht welke subsidies kunnen bijdragen aan de financiering van de groene pleinen. Bij nieuwbouw of renovatie is de omvang van de buitenruimte een essentiële factor, waarbij de meest recente modelverordening als uitgangspunt geldt. Het schoolbestuur heeft de verantwoordelijkheid om zowel de binnen- als buitenruimte op een pedagogisch en educatief verantwoorde manier in te richten.

Een veilige omgeving is daarbij cruciaal. De school en haar omgeving moeten toegankelijk zijn en een veilige uitstraling hebben. Ook is er aandacht voor de zelfstandige mobiliteit van leerlingen, zowel te voet als per fiets naar school.

Uitgangspunt voor het IHP:

- PO leerlingen hebben minimaal 1,5 klokuur bewegingsonderwijs per week.
- VO leerlingen hebben tussen de 2 en 2,5 uur lichamelijke opvoeding per week.
- Voor de omvang van de buitenruimte van PO wordt 3 m² verhard terrein per leerling aangehouden, met een maximum van 600 m².
- Voor de omvang van de buitenruimte van VO wordt 0,8 m² terrein per leerling aangehouden, met een maximum van 600 m².
- Als er bij nieuwbouw meer terrein beschikbaar is om buitenruimte te realiseren, maken gemeente en schoolbesturen afspraken over eventuele aanvullende investeringen en het beheer en onderhoud. Daarnaast is de gemeente waar mogelijk bereid om ten behoeve van het onderwijs te investeren in de openbare ruimtes in de omgeving van de scholen, die hier onder schooltijd gebruik van kunnen maken.
- Bij bestaande locaties wordt gekeken naar manieren om de buitenruimte groener te maken, mits dit niet de 3 m² verhard terrein verkleint. Om dit te realiseren wordt ingezet op het verkrijgen van provinciale of landelijke subsidies.

Flexibel

2.5 Flexibiliteit

Om in te kunnen spelen op groei en krimp van de leerlingenaantallen en mogelijke veranderingen in gebruik is het de ambitie om flexibele huisvesting te realiseren. Flexibele schoolgebouwen zijn gebouwen die eenvoudig aanpasbaar zijn aan een veranderende ruimtevraag. Het zijn gebouwen die over ruimten beschikken die voor verschillende doeleinden kunnen worden ingezet en waar verschillende gebruikers multifunctioneel gebruik van maken. Flexibele gebouwen vragen om een flexibele inrichting die aanpasbaar is aan het type gebruik door bijvoorbeeld de BSO of andere gebruikers na schooltijd. Een manier om flexibiliteit te realiseren is gebruik maken van modulairst bouwen.

Het is van belang om een gebouw te hebben dat aanpasbaar is én zonder moeite verandering in de leerlingenaantallen kan opvangen, dat is een schoolgebouw wat later ingezet kan worden voor een andere functie. Met de geplande woningbouw, in het achterhoofd kunnen deze aantallen aanzienlijk stijgen. Bij het ontwerpen van een schoolgebouw wordt al nagedacht over maatregelen die een gebouw toekomstbestendig maken.

In het IHP is het van belang dat het realiseren van flexibele schoolgebouw wordt gerealiseerd binnen het budget, hier zal dus geen extra budget beschikbaar voor worden gemaakt. Het realiseren van flexibele huisvesting vraagt in de planvormingsfase van (vervangende) nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie rekening te houden met de:

- *Uitbreidbaarheid van het gebouw.* Dit kan in de vorm van een grondgebonden aanbouw of als verdieping op het bestaande gebouw. In de ruimtelijk-planologische zin dient hier rekening mee gehouden te worden, door in het bestemmingsplan en bij het bepalen van het terreinoppervlak te anticiperen op een toekomstige uitbreiding met behoud van onderwijs-/opvangconcept.
- *(Interne) aanpasbaarheid.* Bij planvorming rekening houden met toekomstige aanpasbaarheid om groei, krimp, technische vernieuwing en/of onderwijsontwikkeling (flexibel) op te vangen. Het gebouw faciliteert daarmee de gebruikers en niet andersom.
- *Transformatie mogelijkheden van (een deel) van het gebouw.* De mogelijkheid het schoolgebouw in de toekomst te transformeren naar een andere functie, zonder dat het ten koste gaat van de functionaliteit voor het onderwijs.

Uitgangspunt voor het IHP:

- Bij vervangende nieuwbouw of een levensduurverlengende renovatie wordt vanuit het beschikbare normbudget ingezet op een zo flexibel mogelijk schoolgebouw.

2.6 Type maatregelen binnen het IHP

Voor elke onderwijsvoorziening wordt binnen het IHP een maatwerkscenario beschreven dat leidend is voor de maatregelen en investeringen die de komende jaren door gemeente en schoolbesturen gepleegd worden. In het IHP wordt onderscheid gemaakt tussen schoolgebouwen die de komende periode in stand worden gehouden en gebouwen waar de noodzaak tot vervanging of een maatregel aanwezig is. In het IHP hanteren we daarom de volgende huisvestingsscenario's:

1. (Vervangende) nieuwbouw;
2. Levensduurverlengende renovatie;
3. In stand houden;
4. Afstoten.

Hieronder wordt de definitie en het afwegingskader van de huisvestingsscenario's verder uitgewerkt.

Per scenario wordt een nadere toelichting gegeven. Hierbij wordt gesproken over gemeente en schoolbesturen vanuit hun positie als mogelijke bouwheren. In beginsel is het schoolbestuur bouwheer tenzij gemeente en schoolbestuur anders overeenkomen.

1. (Vervangende) nieuwbouw

Onder nieuwe gebouwen worden de schoolgebouwen verstaan waarvoor in het IHP een noodzaak tot vervanging wordt aangetoond. Deze gebouwen krijgen binnen afzienbare tijd een grootschalige ingreep in de vorm van (vervangende) nieuwbouw met een levensduur van 40 jaar.

Bij nieuwe schoolgebouwen wordt gestreefd naar een maximale bijdrage aan de verduurzamingsopgave. Boven op de bestaande wetgeving om BENG te realiseren, is de ambitie uitgesproken om de (vervangende) nieuwbouw, waar mogelijk met investering van de schoolbesturen, op den duur te laten voldoen aan ENG⁸.

Spelregels IHP – (vervangende) nieuwbouw

Voor de oplossingsrichting (vervangende) nieuwbouw zijn de volgende spelregels van toepassing:

- Een businesscase toont of nieuwbouw een beter alternatief is dan levensduurverlengende renovatie, wanneer daar geen direct uitsluitel over wordt gegeven op basis van bepaalde context.
- De businesscase dient in gezamenlijke opdracht van gemeente en schoolbestuur te worden gemaakt om eenzijdige sturing te voorkomen.
- Het uitgangspunt voor nieuwbouw is BENG en Frisse Scholen Klasse C.
- De gemeente financiert het vastgestelde ambitieniveau BENG en Frisse Scholen Klasse C. Voor het budget wordt uitgegaan van realistische investeringsbedragen, maar past wel binnen de financiële kaders die er in de meerjarenbegroting van de gemeente zijn opgenomen.
- Het schoolbestuur kan ervoor kiezen om aanvullende investeringen te doen die in de exploitatieperiode zorgen voor een gunstigere exploitatie.
- De omschreven ambities voor inclusie, circulariteit en flexibiliteit dienen bij (vervangende) nieuwbouwprojecten zoveel als mogelijk te worden geïntegreerd, passend binnen het budget.
- Maatwerk: Het realiseren van ruimten voor installaties mag niet ten koste gaan van de onderwijskundige (binnen)ruimte. Indien nodig worden extra vierkante meters aan het project toegevoegd.

⁸ Op dit moment loopt een Europees wetgevingstraject waarbij mogelijk ENG per 2027 voor nieuwbouw verplicht gaat worden.

2. Levensduurverlengende renovatie

Voor levensduurverlengende renovatie gelden twee varianten. Deze zijn:

- 2A: levensduurverlengende renovatie met scope voor 40 jaar
- 2B: levensduurverlengende renovatie met scope voor 25 jaar

2A: levensduurverlengende renovatie met scope 40 jaar

Deze ingreep wordt beschouwd als een volwaardig alternatief voor (vervangende) nieuwbouw. Hierbij wordt het bestaande gebouw aanzienlijk verbeterd, met als doel de levensduur met minstens 40 jaar te verlengen. Tegelijkertijd wordt het gebouw duurzamer en vereist het minder onderhoud. Daarnaast wordt ook een adequaat binnenklimaat meegenomen volgens de vereisten van Frisse Scholen klasse **C**. Omdat levensduurverlengende renovatie als een gelijkwaardig alternatief wordt beschouwd, worden dezelfde doelstellingen nagestreefd als bij (vervangende) nieuwbouw.

Bij levensduurverlengende renovatie wordt gekeken naar:

- Functionele staat: verbeteren van de functionaliteit (flexibiliteit, multifunctionaliteit en aansluiten onderwijs- en kinderopvangconcept);
- Technische staat: levensduurverlenging door investering in bouwkundige en installatietechnische ingrepen;
- Ruimtelijke staat: optimaliseren van de indeling, grootte, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de ruimtes om beter aan te sluiten bij de behoeften van de gebruikers.;
- Verduurzaming van het gebouw (benaderen ambitie BENG).

Voor de maatregel levensduurverlengende renovatie 2A zijn de volgende spelregels van toepassing:

- Een businesscase toont of levensduurverlengende renovatie een beter alternatief is dan (vervangende) nieuwbouw, wanneer daar geen direct uitsluitel over wordt gegeven op basis van bepaalde context.
- De gemeente en het schoolbestuur stellen gezamenlijk de businesscase op om te voorkomen dat er eenzijdige sturing plaatsvindt en de financiële consequenties vooraf in beeld te brengen.
- De bijdrage vanuit de gemeente en aanvullende bijdrage vanuit het schoolbestuur is vergelijkbaar met de spelregels voor (vervangende) nieuwbouw.
- Het budget wordt bepaald op basis van de benodigde ruimtebehoefte van de school, niet op de capaciteit van het gebouw en bedraagt 100% van het nieuwbouwbudget.
- De schoolbesturen blijven verantwoordelijk voor de bekostiging van de onderhoudswerkzaamheden zoals opgenomen in het MJOP. Op het moment dat helder is dat er een ingreep komt, wordt getracht de onderhoudswerkzaamheden zoveel mogelijk te clusteren in combinatie met de ingreep.
- Er wordt gerekend met één investeringsbedrag voor zowel levensduurverlengende renovatie als (vervangende) nieuwbouw. De ruimtebehoefte van de school vormt de basis voor de indicatieve investeringskosten van de levensduurverlengende renovatie. Schoolbestuur en gemeente bepalen in gezamenlijkheid de toekomstige gewenste omvang.
- In het afwegingskader binnen de businesscase dienen de volgende afwegingen ten grondslag te liggen aan de motivatie om te kiezen voor levensduurverlengende renovatie in plaats van (vervangende) nieuwbouw:
 - Het gebouw heeft een monumentale waarde, goede uitstraling, ligging en/of functionaliteit, en/of;
 - Het gebouw heeft verschillende bouwdelen, met bouwdelen die nog in goede staat zijn en/of;
 - Het gebouw heeft een hoge boekwaarde, en/of;
 - De exploitatie vormt geen probleem, en/of;
 - Levensduurverlengende renovatie vormt een duurzamer alternatief dan nieuwbouw, circulaire maatregelen worden hierin meegenomen, en/of;
 - Er ruimte is in het gebouw of op het terrein om het gewenste aanbod te realiseren, en/of;
 - Het gebouw dusdanig flexibel is dat er multifunctioneel gebruik van ruimten kan worden gemaakt en aanpassingen/uitbreidingen in de toekomst mogelijk zijn (indien gewenst);
 - Wel of geen inzet van tijdelijke huisvesting benodigd is. Hierbij is leidend dat kinderen rust nodig hebben om tot goede ontwikkelprestaties te komen.

- De omschreven ambities voor inclusie, circulariteit en flexibiliteit dienen bij levensduurverlengende renovatieprojecten zoveel mogelijk te worden geïntegreerd passend binnen het beschikbaar gestelde budget.

2B: levensduurverlengende renovatie met scope voor 25 jaar

In uitzonderlijke gevallen kan er sprake zijn van een aangepaste levensduurverlengende renovatie variant. Voor scholen waarvan het toekomstperspectief onzeker is (vanwege leerlingenaantal, ruimtelijke ontwikkeling, et cetera), maar het gebouw vanuit kwalitatief oogpunt om een ingreep vraagt of een gebouw met bouwdelen uit verschillende bouwjaren, kan een levensduurverlenging van 25 jaar passend zijn.

Voor de maatregel levensduurverlengende renovatie 2B zijn de volgende spelregels van toepassing:

- Bij een aangepaste variant wordt het gebouw verduurzaamd, het binnenklimaat verbeterd en worden beperkte ingrepen gedaan om de onderwijskundige kwaliteit te verbeteren.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het bekostigen van de kwaliteit verhogende (en levensduurverlengende) ingrepen.
- Het budget wordt bepaald op basis van de capaciteit van het gebouw en bedraagt maximaal 50% van het nieuwbouwbudget.
- Uitgangspunt is dat de ingrepen die met deze vergoeding te bekostigen zijn ervoor zorgen dat de levensduur van het totale pand met minimaal 25 jaar wordt verlengd.
- De schoolbesturen blijven verantwoordelijk voor de bekostiging van de onderhoudswerkzaamheden zoals opgenomen in het MJOP. Op het moment dat helder is dat er een ingreep komt, wordt getracht de onderhoudswerkzaamheden zoveel mogelijk te clusteren in combinatie met de ingreep.
- De haalbaarheid van de ambities op het gebied van flexibiliteit, inclusie en circulariteit worden onderzocht, maar zijn geen doel op zich. Binnen de mogelijkheid van het beschikbare budget wordt hier invulling aan gegeven.

Wetgeving rond renovatie

Voor renovatie als voorziening in de onderwijshuisvesting is door het Rijk wetgeving in de maak. De verwachting is dat deze eind 2025 een feit wordt en aansluit bij optie 2A. Optie 2B kan in dit licht worden beschouwd als aanvullend lokaal beleid om maatwerk te kunnen leveren.

3. In stand houden

Het in stand houden van een schoolgebouw betekent het uitvoeren van alle werkzaamheden die nodig zijn, zodat het gebouw zijn functie kan blijven vervullen. Ook het vervangen van bestaande elementen van een bouwwerk of installaties valt onder deze activiteit. Hoewel deze gebouwen geen grootschalige ingreep krijgen, binnen de looptijd van het IHP (ongeveer 16 jaar) is ook voor deze categorie aandacht voor hoe kan worden bijgedragen aan de verduurzaming en het verbeteren van het binnenklimaat in lijn met de landelijke klimaatdoelstellingen. In 2050 dienen namelijk alle gebouwen CO₂ neutraal te zijn. Voor bestaande gebouwen (niet zijnde levensduurverlengende renovatie of (vervangende) nieuwbouw) is het streven minstens een goed binnenklimaat. Waarbij de vereisten van Frisse scholen klasse **C** zoveel als mogelijk worden benaderd. De investeringen die nodig zijn voor een gezond binnenklimaat worden zorgvuldig afgewogen en gekoppeld aan de resterende levensduur van het gebouw.

Het in stand houden en onderhouden van schoolgebouwen is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur, die hiervoor een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) opstelt. Bij het planmatig onderhoud wordt ingezet op minimaal het conditieniveau 3 van in stand houding en op een sober en doelmatig niveau (NEN2767)

gehanteerd⁹. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de handhaving van dit niveau en de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden, tenzij binnen afzienbare tijd vervangende nieuwbouw is gepland.

Het schoolbestuur is ook verplicht om de Erkende Maatregelen (Wet Milieubeheer) uit te voeren. Dit betreft duurzame maatregelen met een terugverdientijd van maximaal 5 jaar. Voor het onderhouden en het uitvoeren van de Erkende Maatregelen zet het schoolbestuur een deel van de bekostiging die zij vanuit het Rijk ontvangt in. Deze regeling blijft gehandhaafd. Toch vraagt het behalen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord om aanvullende maatregelen voor bestaande gebouwen.

Mocht een school nieuwbouw krijgen binnen een periode van 5 jaar zal de school geen groot onderhoud meer hoeven plegen. Hieronder zijn spelregels opgenomen hoe hiermee om te gaan.

Spelregels IHP – in stand houden

- Voor alle schoolgebouwen wordt, **indien dit nog niet is uitgevoerd**, een scan uitgevoerd om inzicht te krijgen in aanvullende maatregelen bovenop het Activiteitenbesluit. Deze maatregelen zijn gericht op verbetering van het binnenklimaat, vermindering van CO₂-uitstoot, energiebesparing en het gereedmaken voor een aardgasvrije toekomst. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen verschillende categorieën van gebouwen:
 - *Leeftijd 25 jaar of ouder*: voor deze gebouwen is het aannemelijk dat er binnen afzienbare tijd door middel van levensduurverlengende renovatie of (vervangende) nieuwbouw (na afweging in een haalbaarheidsonderzoek) de CO₂-uitstoot wordt gereduceerd. Met een light scan wordt inzichtelijk gemaakt welke duurzame maatregelen binnen de resterende levensduur van het gebouw haalbaar en verantwoord zijn. Voor gebouwen die binnen nu en 5 jaar in het IHP staan voor een ingreep, wordt geen scan uitgevoerd;
 - *Leeftijd jonger dan 25 jaar*: deze gebouwen verwachten noch binnen het IHP noch voor 2050 een grootschalige ingreep. Een uitgebreide scan maakt inzichtelijk welke maatregelen zorgen voor een substantiële verduurzaming voor deze categorie gebouwen.
- De gemeente bekostigt de scan gezamenlijk met het schoolbestuur (voorstel: 50-50 verhouding). In het IHP wordt opgenomen voor welke gebouwen een scan noodzakelijk is.
- Als de uitkomsten van de scan aanleiding geven tot het doorvoeren van maatregelen zijn de schoolbesturen verantwoordelijk voor bekostiging daarvan. Het uitvoeren van de maatregelen wordt zoveel mogelijk gekoppeld aan natuurlijke momenten in het MJOP (koppeling verduurzamingsmaatregelen aan investeringen vanuit onderhoud).
- Binnen een gebouw kan sprake zijn van huurinkomsten. Deze opbrengsten kunnen ingezet worden voor verduurzamingsmaatregelen en de bekostiging daarvan.

4. Afstoten

Dit betreft gebouwen die niet langer als schoolgebouw in gebruik blijven en teruggegeven worden volgens verordening Onderwijshuisvesting aan de gemeente. Vervolgens wordt bepaald of het schoolgebouw wordt onttrokken aan de onderwijsbestemming of wordt ingezet als zogenaamde 'wissellocatie' om scholen te huisvesten tijdens bouwactiviteiten.

⁹ Bij conditie onder deze score, ook als het partieel is, dient dit te worden hersteld.

2.7 Bekostiging en verantwoordelijkheden visie

In de voorgaande paragrafen zijn de visie en uitgangspunten voor onderwijshuisvesting op verschillende onderwerpen beschreven. Per onderwerp zijn voorstellen gedaan voor uitgangspunten voor het IHP. In deze paragraaf is per voorstel vanuit de visie aangegeven wie verantwoordelijk is voor de uitvoering. Daarnaast is per voorstel aangegeven of dit te bekostigen is uit het reguliere budget voor onderwijshuisvesting of dat dit tot meerkosten leidt.

Voorstel visie IHP	Te bekostigen uit regulier budget of meerkosten	Verantwoordelijkheid
De gemeente en schoolbesturen gaan samen onderzoeken hoe er op een creatieve manier passend en inclusief onderwijs kan worden aangeboden binnen de beschikbare onderwijs capaciteit. Per situatie wordt gekeken wat mogelijk is op basis van de gewenste vorm van inclusie, waarbij gezamenlijk maatwerk per project wordt geleverd. (2.1)	Regulier budget	Schoolbestuur
Bij nieuwbouw of vervangende nieuwbouw wordt alleen een school gerealiseerd en waar planologisch mogelijk rekening gehouden voor een eventuele kinderopvang (2.2)	Regulier budget	Gemeente (school)
De eventuele kinderopvang of maatschappelijke partner dient zelf te investeren in huisvesting (2.2)	Meerkosten	Kinderopvang of maatschappelijke partner
Leegstand in een gebouw kan worden benut voor de diverse vormen van kinderopvang (2.2)	Meerkosten	Kinderopvang of maatschappelijke partner
De keuze voor een kinderopvangorganisatie ligt bij het schoolbestuur (2.2)	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Bij vervangende nieuwbouw wordt uitgegaan van een BENG gebouw. (2.3.1)	Regulier budget	Gemeente
In het IHP worden de financiële consequenties in beeld gebracht voor het voorsorteren op de verwachte wetwijziging richting ENG. (2.3.1)	Meerkosten	Gemeente
Schoolbesturen onderzoeken bij vervangende nieuwbouw door middel van een businesscase wat de mogelijkheden zijn voor het realiseren van hogere ambities op het gebied van duurzaamheid (energieprestatie). In de deze businesscase worden naast de meerinvestering, ook de effecten op de exploitatie in beeld gebracht (o.a. energie en onderhoud). (2.3.1)	Meerkosten (kostendekkend)	schoolbestuur
Schoolbesturen stellen een duurzaam meerjaren onderhoudsplan op (DMJOP) op. Hierin wordt er op natuurlijke momenten onderzocht of bij vervanging of herstel een duurzamere oplossing kan worden toegepast. (2.3.1)	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Bij vervangende nieuwbouw wordt circulair aanbesteed, waardoor circulariteit in alle fasen van de bouw een rol speelt. (2.3.2)	Regulier budget	Gemeente
In projecten wordt de mogelijkheid van restwaarde onderzocht om hogere circulaire ambities te realiseren. Hierbij wordt de combinatie van restwaarde en een hogere investeringen geanalyseerd. Dit gebeurt onder de voorwaarde dat het effect op de begroting kostenneutraal blijft. (2.3.2)	Regulier budget	Gemeente
Bij vervangende nieuwbouw is Frisse Scholen Klasse C het minimum en is het doel om met beschikbare budgetten en samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen te streven naar klasse B. (2.3.3)	Regulier budget	Gemeente
Voor bestaande bouw is Frisse Scholen Klasse C het minimum en is het doel om binnen de beschikbare budgetten en in	Regulier budget	Schoolbestuur

samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen te streven naar klasse B. (2.3.3)		
Voor de omvang van de buitenruimte van PO wordt 3 m ² verhard terrein per leerling aangehouden, met een maximum van 600 m ² . (2.4.1)	Regulier budget	Gemeente
Voor de omvang van de buitenruimte van VO wordt 0,8 m ² terrein per leerling aangehouden, met een maximum van 600 m ² . (2.4.1)	Regulier budget	Gemeente
Als er bij nieuwbouw meer ruimte beschikbaar of te realiseren is, maken gemeente en schoolbesturen afspraken over eventuele aanvullende investeringen en het beheer en onderhoud. (2.4.1)	Meerkosten	Gemeente (investering), schoolbestuur (onderhoud)
Daarnaast is de gemeente waar mogelijk bereid om ten behoeve van het onderwijs te investeren in de openbare ruimtes in de omgeving van de scholen, die hier onder schooltijd gebruik van kunnen maken. (2.4.1)	Meerkosten	Gemeente (investering en onderhoud)
Bij bestaande locaties wordt gekeken naar manieren om de buitenruimte groener te maken, mits dit niet de 3 m ² verhard terrein verkleint. Om dit te realiseren wordt ingezet op het verkrijgen van provinciale of landelijke subsidies. (2.4.1)	Meerkosten (Subsidie)	Gemeente
Bij vervangende nieuwbouw of een levensduurverlengende renovatie wordt ingezet op een zo flexibel mogelijk schoolgebouw. (2.5)	Regulier budget	Gemeente
Levensduurverlengende renovatie als maatregel in het IHP (2.6)	Regulier budget (% nieuwbouw)	Gemeente
Voor gebouwen die geen ingreep in het IHP krijgen wordt een duurzaamheidsscan uitgevoerd. In het IHP wordt opgenomen voor welke gebouwen een scan noodzakelijk is. (2.6)	Niet van toepassing	50/50 gemeente en schoolbesturen

Bijlage 2

‘Want een schoolgebouw zou nooit een reden mogen zijn om een leerling niet aan te kunnen nemen’.

Handreiking inclusieve onderwijshuisvesting voor de gemeenten Altena, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Vijfheerenlanden en West Betuwe, de samenwerkingsverbanden Driegang, Munio, Berséba en RefsVO en hun schoolbesturen

Deze handreiking is een conceptversie. Voordat dit document breed wordt gedeeld, zal het na bespreking in de werkgroep onderwijshuisvesting eerst ter vaststelling in de REA geagendeerd worden (via het ambtelijke coördinatieteam).

Over deze handreiking

Deze handreiking ondersteunt bij het voeren van gesprekken over inclusieve onderwijshuisvesting. Het document biedt een praktische voorbereiding voor gesprekken tussen gemeenten en school(bestuur). Het combineert achtergrondinformatie over inclusieve onderwijshuisvesting met concrete handvatten om samen tot constructieve oplossingen te komen. Waar nodig kunnen andere partijen betrokken worden (denk aan samenwerkingsverband) maar het zijn gemeente en schoolbestuur die de afspraken met elkaar maken.

Dit document bestaat uit twee onderdelen. Op de eerste pagina is de gespreksleidraad te vinden. Daarna volgt de achtergrondinformatie met voorbereidende vragen over inclusieve onderwijshuisvesting.

Gespreksleidraad tussen gemeente en school(bestuur)* over toepassing inclusie in bestaande onderwijshuisvesting of nieuwbouw

**In de gespreksleidraad is gebruik gemaakt van school als gesprekspartner. Hier kan ook het schoolbestuur mee worden bedoeld.*

Ter voorbereiding:

1. Achtergrondinformatie school & gemeente
 - a. Informatie over school. Denk aan: leerlingaantallen, doelgroep school, visie en ervaring over inclusief onderwijs, informatie over personeel
 - b. Informatie over gemeente. Denk aan: ervaring en kennis beleidsmedewerkers over inclusieve onderwijshuisvesting, jeugdbeleid en integraal huisvestingsplan (IHP).
- Aanleveren documenten. Denk aan: visiedocument school op inclusief onderwijs(huisvesting), ondersteuningsplan samenwerkingsverband, overzicht van functies in de school op dit moment, ...)
2. Gesprekspartners
 - a. Wie zijn aanwezig en wat is hun rol/verantwoordelijkheid?
 - b. In hoeverre is er al eerder contact geweest met de betrokkenen?
 - c. Ontbreken er nog mensen? (denk aan samenwerkingsverband, jeugdhulp en andere huidige samenwerkingspartners)
3. Doel van gesprek helder hebben
 - a. Is het doel van het gesprek helder voor alle aanwezigen partijen? Denk aan: oriënterend gesprek of gesprek gericht op besluitvorming.

Tijdens het gesprek

- A. Visie op inclusief onderwijs
 - a. School licht [visie](#) op inclusief onderwijs toe, vertelt waar de school nu staat en waar ze naartoe willen werken.
 - i. School geeft hierbij ook aan op welke manier het samenwerkingsverband hierbij betrokken is.
 - b. Gemeente licht jeugdbeleid en integraal huisvestingsplan (IHP) toe.
- B. Inclusieve onderwijshuisvesting
 - a. School licht toe welke [functies](#) vragen om meer inclusieve onderwijshuisvesting en linkt elke functie aan visie op inclusief onderwijs
 - i. Wat heb je nodig?
 - ii. Waarom heb je het nodig?
 - iii. Voor wie is het nodig? (link met doelgroep)
 - iv. Wat wordt er beter als dit er komt?
 - v. Wat zijn de gevolgen als het er niet komt?
 - b. School vertaalt functies naar hoe het concreet in en om het gebouw vertaald kan worden.
 - c. Gemeente vertelt wat zij tot op heden hebben gedaan/zien op scholen met betrekking tot inclusieve onderwijshuisvesting
- C. Uitdagingen en belemmeringen?
 - a. Wat zijn mogelijke uitdagingen en belemmeringen voor de school?
 - b. Wat zijn mogelijke uitdagingen en belemmeringen voor de gemeente?
- D. Eerstvolgende acties/wensen uitspreken en vastleggen.
- E. Afronding gesprek
 - a. Eventueel maken van vervolgspraak.

Aanleiding handreiking en gespreksleidraad inclusieve onderwijshuisvesting

Een regio waar we trots zijn op ons inclusief onderwijs

In onze regio worden minder leerlingen doorverwezen naar het gespecialiseerd onderwijs (zie tabel 1). Een resultaat om trots op te zijn! Dit betekent dat meer leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften binnen het reguliere onderwijs kunnen blijven. Dit is alleen haalbaar en houdbaar als scholen toegankelijk blijven voor alle leerlingen, waarbij inclusieve onderwijshuisvesting en het goede gesprek daarover een cruciale rol speelt.

Tabel 1: overzicht percentage doorverwijzingen in de regio

	Landelijk percentage	Berseba	Driegang	Munio	RefSVO
SBO	2,46%	2,10%	1,13 %		
SO	2,04%	1,44%	0,83 %		
Pro	3,02%			3,17%	2,93%
LWOO	2,60%			0%	0%
VSO	3,89%			3,03%	1,86%

Bron: Dienst Uitvoering Onderwijs (1 februari 2024) – www.samenwerkingsverbandenopdekaart.nl

Uitwerking van de uitvoeringsagenda

In juni 2021 is in de regio het visiedocument over méér inclusief onderwijs, met daarbij een uitvoeringsagenda voor de regio, vastgesteld. Dit document biedt inzicht in het samenhangend geheel van factoren die bijdragen aan de realisatie van méér inclusief onderwijs. Uiteindelijk zijn vijf deelgebieden uitgewerkt waarin onderwijs, gemeente en (jeugd)hulp samenwerken. Onderwijshuisvesting is er daar een van. Daarnaast is het mooi om te zien dat bijna alle gemeenten in de regio inmiddels een Lokale Inclusie Agenda (LIA) hanteren (of in ontwikkeling is) waarin ze op basis van het VN-verdrag zorgen dat iedereen in de gemeente mee kan doen. Eind juni 2024 heeft er een conferentie plaatsgevonden met scholen en gemeenten over onderwijshuisvesting. Met als doel om te komen tot gezamenlijke regionale afspraken over het faciliteren van de beweging naar meer inclusie met passende onderwijshuisvesting in en om de school. Voorafgaand hieraan zijn voorbereidende gesprekken gevoerd met diverse scholen.

Aan de slag met het voeren van inhoudelijke gesprekken over inclusieve onderwijshuisvesting

Deze handreiking bundelt de eerder verzamelde input en dient als ondersteuning om gesprekken tussen gemeenten en scholen op basis van gedeelde voorkennis te starten. Dit document moedigt aan om het gesprek vooral te richten op de inhoud. Vaak zien we dat gesprekken over onderwijshuisvesting snel gaan over de beperkingen van financiering en regelgeving, zoals de vierkante meter-normen waardoor het gesprek over wat wel mogelijk is nauwelijks op gang komt. Door juist eerst te praten over de inhoud en gezamenlijke visie, denken we dat kansen zichtbaar worden waar eerder beperkingen werden gezien.

In dit document krijg je daarom antwoord op onderstaande vragen. Na beantwoording van de vragen worden er vraag-suggesties gegeven om aan jezelf te stellen ter voorbereiding op het de inhoudelijke gesprekken. De vraag-suggesties staan in de groene blokken.

- ♦ [Wat verstaan we onder inclusie en inclusieve onderwijshuisvesting?](#)

- ◆ Hoe relateert inclusieve onderwijshuisvesting aan de andere deelgebieden van de ontwikkelagenda?
- ◆ Welke wensen en oplossingsrichtingen worden er genoemd door het onderwijsveld uit de regio?
- ◆ Wat zegt onderzoek over inclusieve onderwijshuisvesting?
- ◆ Een voorbeeld van inclusieve onderwijshuisvesting uit de eigen regio
- ◆ Hoe pakken andere scholen in Nederland inclusieve onderwijshuisvesting aan? (drie voorbeelden uit de praktijk).

1. Wat verstaan we onder inclusie en inclusieve onderwijshuisvesting?

- In hoeverre ben jij al betrokken geweest bij het thema inclusieve onderwijshuisvesting? En wat is jouw specifieke rol hierin?

Visie rijksoverheid

De rijksoverheid omschrijft de inclusieve school als de basis die wordt gelegd voor een inclusievere samenleving. Dit houdt in dat:

- A. Iedereen welkom is, zich ontwikkelt en erbij hoort. Daarvoor is nodig:
 - a. Thuisnabij onderwijs
 - b. Gewaardeerd en gezien worden
 - c. Een schoolgebouw en leermiddelen die toegankelijk zijn voor iedereen
 - d. Specifieke ruimtes (bijvoorbeeld om je even terug te trekken)
- B. Er goede ondersteuning is voor iedereen waarbij een schoolteam multidisciplinair is (naast leraren ook ondersteunend personeel en bijvoorbeeld jeugdhulp).
- C. Alle leerlingen leren meedoen en zich zo goed mogelijk (op hun eigen niveau) ontwikkelen.

Het onderwijsveld in de regio (opgehaalde input van conferentie en voorbereidende gesprekken)

In de interviewgesprekken die voorafgaand aan de conferentie over onderwijshuisvesting zijn gehouden, werd inclusief onderwijs als volgt beschreven:

Een plek die:

- A. In principe toegankelijk is voor alle leerlingen (gelijk aan punt 1).
- B. Thuisnabij is (met name voor de PO scholen in de dorpen) (gelijk aan punt 1)
- C. Zoveel mogelijk aansluit op de ontwikkeling van de leerlingen (gelijk aan punt 3)
- D. Leerlingen in zijn of haar eigen sociale context houdt en inspeelt op verschillen (gelijk aan punt 1 en 3)
- E. Leerlingen in contact brengt met de buitenwereld (thuis en vrije tijd) en andersom.

Bovenstaande sluit grotendeels aan bij hoe de overheid inclusief onderwijs beschrijft. Scholen hechten veel waarde aan het werken aan meer inclusie. Sommige scholen zijn hier wat idealistischer in en geven aan dat alle leerlingen welkom zijn, terwijl andere scholen ook kijken naar wat haalbaar en wenselijk is.

- Hoe zou je jouw/jullie visie op inclusief onderwijs omschrijven?
- Waar staan jullie als school nu met inclusief onderwijs en waar willen jullie naar toe?

2. Hoe relateert inclusieve onderwijshuisvesting aan de andere thema's/deelgebieden van de uitvoeringsagenda?

De andere thema's/deelgebieden uit de uitvoeringsagenda die relateren aan onderwijshuisvesting zijn: preventie, jeugdhulp en leerlingenvervoer. Hieronder wordt per deelonderwerp toegelicht hoe het relateert aan inclusieve onderwijshuisvesting.

Bij **preventie** gaat het om het voorkomen van dure zorg door preventief te handelen waarbij het uitgangspunt is dat normaliseren waar het kan wordt toegepast. Hierbij is vroegtijdig signaleren essentieel. Waar preventie voorheen bestond uit een schakel tussen de school en de zorg, beweegt preventie zich steeds naar een gezamenlijke aanpak in de school. Denk hierbij aan specifiek preventief aanbod tijdens en na schooltijd.

Aansluitend op preventie is er voor sommige leerlingen toch specifieke zorg nodig vanuit **jeugdhulp**. Hierbij is het belangrijk dat onderwijs en jeugdhulp samen optrekken. Vanuit dit principe zien we dat jeugdhulp een vast onderdeel aan het worden is van het werken in en om scholen.

De schoolbesturen en hun samenwerkingsverbanden werken toe naar steeds inclusiever onderwijs. Zij zoeken gezamenlijk naar manieren om **jeugdhulp** gebundeld in te zetten aansluitend op het onderwijs en preventiever te werken, conform de opdracht uit de landelijke hervormingsagenda jeugd en de routekaart naar inclusief onderwijs. In de regio wordt hier al op verschillende manieren vorm aan gegeven, onder andere via het jeugd- en jongerenwerk, het sociaal team of de vaste schakel op school, de pilot YOUZ (jeugd-GGZ gekoppeld aan de basisschool), en jeugdhulp gekoppeld aan de OPDC's. Zonder geschikte ruimte zouden deze initiatieven niet plaats kunnen vinden. Reguliere scholen zouden kinderen met een fysieke beperking geen onderwijs kunnen bieden in het eigen dorp. De jeugdhulpbegeleiding op de OPDC's zou in het klaslokaal ten overstaan van alle leerlingen moeten plaatsvinden in plaats van dat het mogelijk is om een kind even apart te nemen. Welk kind durft zich daar ten overstaan van alle klasgenootjes nog voor open te stellen?

Sommige leerlingen kunnen vanwege specifieke ondersteuningsbehoeften niet naar een school in de wijk en moeten dan reizen met het **leerlingenvervoer**. Dit brengt hoge kosten met zich mee. Hoe 'inclusiever' de school (en daarmee ook de huisvesting) in de wijk wordt, hoe minder leerlingen vervoerd hoeven te worden.

Uit de jaarlijkse analyse van de **leerlingvervoerstromen** blijkt dat ruim de helft van de leerlingen die gebruik maken van aangepast vervoer buiten de regio naar school gaan. Ook blijken de aantallen leerlingen die vervoerd worden de afgelopen jaren behoorlijk stabiel (al fluctueert dit per gemeente). Er is dus meer nodig om thuisnabij onderwijs te organiseren en huisvesting is een belangrijk hulpmiddel daarbij.

- Met welke partners werken jullie nu al samen?
- Welke daarvan zouden idealiter een plek moeten krijgen in de school?

3. Welke wensen en oplossingsrichtingen worden er genoemd door het onderwijsveld uit de regio?

In de voorbereidende interviews met de scholen en tijdens de gesprekken op de conferentie is de vraag gesteld waar een inclusief schoolgebouw aan moet voldoen/ aan zou moeten voldoen. In onderstaand overzicht zijn de antwoorden hierop weergegeven. Deze lijst kan tijdens het gesprek als leidraad dienen om te bespreken wat inclusiviteit in dit verband betekent en welke wensen prioriteit zouden moeten krijgen.

In de klas	• Ruimte om zelfstandig te kunnen werken/groepje apart te nemen. • Ruime klaslokalen voor voldoende bewegingsvrijheid • Lokalen die van functie kunnen veranderen • Inrichting die passend is bij de doelgroep (speels ipv zakelijk)
In de school	• Prikkelvrije ruimte (PAR) • Eigen ruimtes voor overleg • Eigen ruimtes voor begeleiding/behandeling (oa: logopedie, fysiotherapie) • Ruimere toiletten & verschoningsruimte • Ruimte om samen te kunnen komen (VO) • Beschutte en veilige plek voor de leerlingen (VO) • Plek voor studiebegeleiding (VO) • Aanbod na schooltijd op school. • Genoeg plek voor leerlingen die parttime naar VSO en parttime naar reguliere school gaan (VO)
Buiten/rondom de school	• Voldoende buitenruimte voor de leerlingen om te bewegen/spelen.

In de gesprekken is ook gesproken over goede ventilatie en klimaatregeling. Dit zien we als een randvoorwaarden en laten we daarom buiten beschouwing. Ook specifieke wensen voor ouders (parkeergelegenheid en terras) is voor nu weggelaten.

Duiding van de wensen

Achter de concrete wensen liggen meer algemene behoeften, die door de scholen soms expliciet en soms impliciet zijn benoemd. Zo is er, vooral in het primair onderwijs, een sterke behoefte dat leerlingen in hun eigen buurt kunnen opgroeien en naar school kunnen gaan. Daarnaast hecht men veel waarde aan het zien en waarderen van elke leerling. Fysieke toegankelijkheid en een open gebouw zijn hier vaak een vertaling van.

Met de groeiende inzet op inclusief onderwijs wordt het voor scholen belangrijker om rekening te houden met een diversiteit aan onderwijsbehoeften. Alleen lesgeven in reguliere lokalen is daarbij niet voldoende en daarom is er ook behoefte aan passende ruimtes voor kleinere

groepen en praktijklessen. Tot slot gaat de functie van (inclusieve) scholen verder dan enkel onderwijs. Het is, met name voor het voortgezet onderwijs, ook steeds meer een plek voor ontspanning en om samen te komen. Dat heeft ook gevolgen voor de inrichting van het schoolgebouw.

Mogelijke oplossingsrichtingen

Naast de behoeften en wensen, is er ook gesproken over het hoe. Dat is de ingewikkelde opgave rond dit thema omdat er vanwege financiering, wetgeving en kwaliteit en kwantiteit personeel (nog) niet alles mogelijk is. Los van deze beperkingen sprak men meermaals over ruimtes multifunctioneel inrichten zodat dezelfde ruimte voor verschillende doeleinden (denk aan groepsgrootte en type activiteiten) kan worden gebruikt.

Een andere mogelijke oplossing is het meer gebruik maken van elkaars ruimtes. Door nog meer en beter samen te werken. Dit kan een samenwerking zijn tussen scholen maar ook tussen scholen en andere instellingen (denk aan de dorpsvereniging of de bieb).

- Herken jij je in de wensen die worden genoemd? Mis je nog iets?
- Welke partners zou je kunnen/willen huisvesten in de school?
- Hoe zou je ruimtes multifunctioneel in kunnen zetten?
- Welke andere mogelijke oplossingen zie jij?

4. Wat zegt onderzoek over inclusieve onderwijshuisvesting?

In april 2023 heeft de Kennisrotonde (van NRO) antwoord gegeven op de vraag: *Aan welke eisen dient een schoolgebouw te voldoen om inclusief onderwijs te kunnen bieden?* Het antwoord is enigszins lastig om te geven omdat er nog weinig empirisch onderzoek hierover is gedaan. Wel zijn er algemene aandachtspunten aan te wijzen die behulpzaam zijn bij het toegankelijk maken van het schoolgebouw en het klaslokaal.

1. Bewegingsruimte voor alle leerlingen (zowel voor leerlingen in een rolstoel die moeten passen door de gang als leerlingen die snel angstig worden van te krappe ruimtes op de gang of in de klas).
2. Goed bereikbare leermiddelen voor iedereen (zoals boekenkast waar iedereen bij kan).
3. Toegankelijke opslagruimte (bijvoorbeeld kluisjes bij de ingang en laatjes in het klaslokaal voor specialistische hulpmiddelen zoals koptelefoon en vergrootglazen).
4. Fysieke toegankelijkheid (bijvoorbeeld rolstoeltoegankelijke parkeerplaatsen).
5. Specifieke ruimtes waar leerlingen met een beperking gebruik van kunnen maken (zoals: prikkelarme ruimtes voor leerlingen en behandelingsruimtes voor logopedisten en jeugdhulp).
6. Flexibele werkplekken om aan te passen aan specifieke behoeften van leerlingen (juist veel of weinig licht, meer persoonlijke ruimte voor leerlingen met gedragsproblemen).
7. Flexibele klimaatbeheersing (voor leerlingen in rolstoel kan hogere temperatuur aangenamer zijn, en voor leerlingen die actief zijn meer een lage temperatuur).

Naast deze uitgangspunten is het van belang dat bij het ontwerpen van een schoolgebouw sterk wordt aangeraden om niet alleen vóór alle leerlingen te bouwen, maar juist de leerlingen bij het

ontwerp te betrekken en dus mét hen te ontwerpen. Het is dus van groot belang om goed je doelgroep te kennen en samen te werken. Hierna volgen twee voorbeelden van inclusieve schoolgebouwen waarin het kennen en luisteren naar de doelgroep duidelijk in terugkomt.

- In hoeverre zijn de genoemde aandachtspunten al bekend?

5. Een voorbeeld van inclusieve onderwijshuisvesting uit de eigen regio

In Werkendam bevindt zich Het Vlechtwerk, een multifunctionele accommodatie waarin een dorps huis, twee basisscholen, een sportzaal en diverse vergaderruimtes onder één dak samenkomen.

Binnen het schoolgedeelte is bij de inrichting rekening gehouden met inclusieve onderwijshuisvesting. Er zijn aparte lokalen voor instructie, stilteplekken en een leerplein waar leerlingen kunnen samenwerken.

Het dorps huis speelt een centrale rol in de betrokkenheid van de gemeenschap. Naast voorzieningen zoals de bibliotheek, sportfaciliteiten en kinderopvang, biedt het ook werkgelegenheid aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zij verrichten diverse taken voor de scholen, zoals schoonmaak, kopieerwerk, het uitdelen van lunches en het terugbrengen van bibliotheekboeken. Dit ontlast de scholen en creëert tegelijkertijd een omgeving waarin deze medewerkers actief deelnemen aan de gemeenschap en andersom.

Bovendien heeft deze opzet de gemeente kosten bespaard op het gebied van sociaal domein en vervoer, terwijl het bijdraagt aan een inclusieve en ondersteunende leefomgeving.

6. Hoe pakken andere scholen in Nederland inclusieve onderwijshuisvesting aan?

Kindcentrum de Kroevendonk in Roosendaal, Basisschool de Korenaar in Eindhoven en onderwijsconcept Eduwiek zijn voorbeelden van inclusieve schoolgebouwen. Hieronder lees je wat hun visie is en wat dat voor gevolgen heeft op het ontwerp en uitwerking van het schoolgebouw. Hierbij vallen de volgende dingen op:

- Er is vooraf zorgvuldig nagedacht over wat de scholen verstaan onder inclusief onderwijs. Dit houdt vaak in dat alle kinderen uit de wijk welkom zijn op de school, waarbij thuis nabij onderwijs centraal staat.
- Er wordt bewust nagedacht hoe verschillende doelgroepen samen in een schoolgebouw kunnen leren en spelen/ontmoeten.
- De scholen hebben goed onderzocht wie hun doelgroep uit de wijk is en wat zij nodig hebben.
- Tijdens het ontwerpproces is de doelgroep gehoord. Zij hebben goed naar alle leerlingen geluisterd.

Inclusief Kindcentrum De Kroevendonk (Roosendaal)	Basisschool de Korenaar (Eindhoven)
In dit kindcentrum komen zowel kinderen met als zonder beperking samen. Vanuit de visie dat alle kinderen welkom zijn wil het kindcentrum de verschillen in het regulier en speciaal onderwijs opheffen waarbij verschillende partners werken met elkaar (peuterspeelzaal, basisonderwijs en (specialistische) kinderopvang. Het ontwerpproces werd als volgt beschreven: <i>The devil is in the details: zo zou je dat ontwerpproces kunnen omschrijven (...) ‘Sommige zaken waren helder en mag je verwachten bij de ontwikkeling van een inclusieve school. Denk aan een snoezel- en verzorgingsruimte voor kinderen met een beperking en een badkamer en toiletruimte waarin voldoende ruimte is voor een brancardrolstoel. Maar we hebben samen ook goed gekeken naar onder meer draaicirkels van rolstoelen. Die hebben namelijk invloed op de grootte van een ruimte of de breedte van een deur. En drempelloos betekende in dit geval echt nergens een drempel, ook niet van een millimeter hoog. Hoe zorg je dat kinderen in een rolstoel de ramen en deuren kunnen openen en ook gebruik kunnen maken van de kookruimte? Hoe kan kleurgebruik kinderen helpen om de functie van een ruimte te begrijpen? En hoe zorg je dat kinderen met en zonder beperking samen les kunnen volgen of op het speelplein kunnen spelen? Talloze vragen hebben we samen beantwoord. Juist dat was de meerwaarde van het ontwerpproces.’</i> Bron: Uniek schoolgebouw: inclusief kindcentrum in Roosendaal Website school: Kindcentrum de Kroevendonk – Geloven in ontwikkeling, altijd!	Op de Korenaar zijn alle kinderen uit de wijk welkom. De school heeft een gemengde doelgroep (zowel qua culturele achtergrond als een diversiteit in niveaus) en onderschrijft dat ieder mens andere kwaliteiten en ontwikkelkansen heeft. Vanuit dat inzicht kan je ook niemand uitsluiten en kunnen alle kinderen op de school terecht. Het ontwikkelen van een inclusief gebouw is als volgt gegaan: <i>(...) We hebben het heel grondig aangepakt, omdat we echt samen wilden formuleren waar het nieuwe gebouw aan moest voldoen. Hoe moeten kinderen kunnen spelen en bewegen? Hoe wordt de inrichting, zowel binnen als buiten? Met een werkgroep met leden van het MT en het team hebben we wel 20 scholen in heel Nederland bekeken en zijn we ook in de Oostenrijkse stad Graz op werkbezoek gegaan. Zo vorm je beelden. En je hoort hoe zo’n ontwikkel- en bouwproces in de praktijk gaat."</i> <i>Gaandeweg ontdek je zo waar je allemaal aan moet denken, vertelt De Jonge. En hoe je verschillende vereisten voor het ontwerp op elkaar kunt afstemmen. „Neem slechtziende kinderen. Die zijn geholpen met duidelijke contrasten. Dus zijn bij ons alle deuren donker en de vloeren en muren juist licht. Ook de trappen hebben een afwijkende kleur. Kinderen met gedragsproblemen hebben baat bij eenzelfde soort duidelijkheid, dus hebben we logische looproutes en dito in- en uitgangen. Voor kinderen met gehoorproblemen moet de akoestiek heel goed zijn. Leerlingen in een rolstoel hebben een toegankelijk toilet met een douche. Centraal in de school en een tweede bij de gymzaal, zodat ze er zelfstandig gebruik van kunnen maken. En omdat voor alle kinderen rust en structuur belangrijk zijn, hebben we bij alles ook gedacht aan prikkelgevoeligheid."</i> Bron: Hoe pas je huisvesting aan voor inclusief onderwijs? PO-Raad Website school: De Korenaar

Onderwijsconcept Eduwiek (Hoogeveen)

Eduwiek is een onderwijsgebouw dat een geïntegreerde leeromgeving biedt voor praktijkonderwijs, VMBO, speciaal onderwijs, en zorgbehoevende jongeren. Het gebouw huisvest leerlingen van het Roelof van Echten College, RENN4, en De Twijn, en sluit aan bij het motto "Samen waar het kan, apart als het moet." Elke school heeft een eigen plek, maar ze delen faciliteiten zoals een aula, gymzalen, praktijklokalen, en een grootkeuken.

Het ontwerp heeft afgeronde hoeken en drie vleugels, die zorgen voor een natuurlijke verdeling tussen verschillende onderwijsstromen, met rustige ruimtes voor kwetsbare leerlingen. Centraal ligt een expertisecentrum waar reguliere en speciale onderwijsdocenten kennis delen om de ontwikkeling van de leerlingen optimaal te ondersteunen. Kleuren en openheid per bouwdeel helpen leerlingen bij de oriëntatie. Het hart van het gebouw fungeert als ontmoetingsruimte, en een brede trap in de aula verbindt de verdiepingen en dient als tribune bij evenementen.

Bron: [fysieke grenzen verdwijnen + LIAG Architecten van Geluk](#)

Website een van de scholen: [Onderwijsconcept Eduwiek - Roelof van Echten College](#)

- Wie is jullie doelgroep? Hoe kenmerkt de doelgroep zich? En wat hebben zij nodig als het gaat om onderwijshuisvesting?
- Op welke manier betrekken jullie de doelgroep bij de inrichting van het schoolgebouw?

Bijlage 3

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	LEV-WN		
Adres:	Tonneband 22 3371 JG Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	06OT00	Denominatie:	GER

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur			
Economisch claimrecht:	gemeente			
Bouwjaar initieel:	1990			
Uitbreiding(en):	2014			
Renovatie(s):				
Huurcontract:	afgesloten	einddatum	verlengbaar	opzegtermijn
	n.v.t.			maanden
Boekwaarde:	€ 1.509.446	per	1-1-2025	

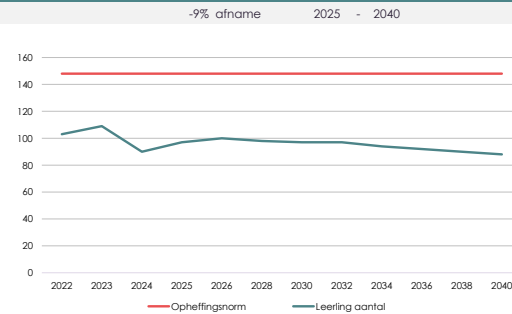
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	768	m² bvo	Aantal lokalen:	6
			Aantal speellokalen:	1
Overig:		m² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:		m² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	768	m² bvo	Totaal aantal lokalen:	6
Tijdelijke huisvesting:		m² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	97	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte:			
Gebruikers overige ruimte:	Kinderopvang De Wonderwijzer		

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

OPMERKINGEN

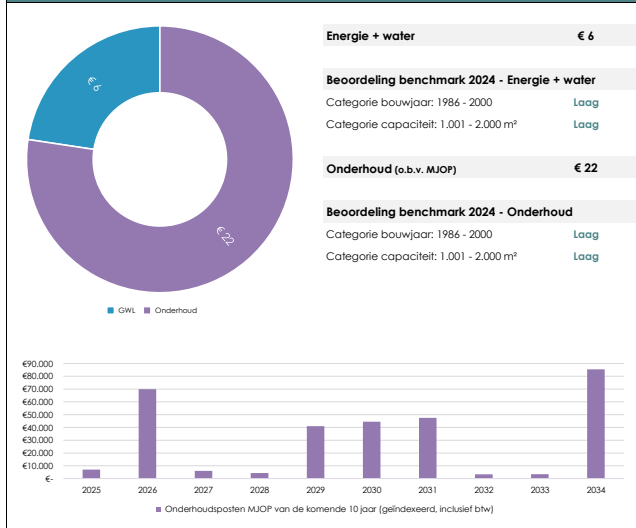
totale bvo nu is 1428m2

er is alleen natuurlijke ventilatie mogelijk geen luchbehandelingsysteem.

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	11,5	m³ per m² bvo
- Verbruik elektra in 2024	16	kWh per m² bvo per jaar
- Verbruik water in 2024	0,4	m³ per m² bvo per jaar
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar

Resource	Consumption
Gas	11,5 m³ per m² bvo
Elektra	16 kWh per m² bvo per jaar
Water	0,4 m³ per m² bvo per jaar

Energie label:
CO₂-uitstoot (indicatie):
WEL-indicatie: Gemiddeld = (139 kWh/m² per jaar)
Zonnepanelen:
Andere duurzaamheidsaspecten:

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

1990 2014

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat			Totaaloordeel
Geheel algemeen	3	3	3
Buitenkant	3	3	
Binnenkant	2	2	
Installaties	2	2	
Functionaliteit			Totaaloordeel
Onderwijsruimten	2		3
Werkomgeving staf	2		
Facilitaire voorzieningen	3		
Toegankelijkheid	4		
Speelplein	2		
Binnenklimaat			Totaaloordeel
Ventilatie	5		4
Temperatuur	4		
Licht	3		
Geluid	4		
Veiligheid			Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	3		3
Verkeersveiligheid	3		
Vandalisme	Redelijk		

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	OZHW		
Adres:	Bellefleur 4 3371 NA Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Nevenvestiging	Onderwijssoort:	Voortgezet onderwijs
Brinnummer:	20AE01	Denominatie:	OP

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur, dislocatie: gemeente			
Economisch claimrecht:	gemeente, dislocatie: gemeente			
Bouwjaar initieel:	2003			
Uitbreiding(en):				
Renovatie(s):				
Huurcontract:	afgesloten 31-1-2014	einddatum onbepaalde tijd n.v.t.	verlengbaar n.v.t.	opzegtermijn maanden
Boekwaarde:	€ 2.332.037 per 1-1-2025			

CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	1.738	m ² bvo	Aantal lokalen:	0
Overig:		m ² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:		m ² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	1.738	m² bvo	Totaal aantal lokalen:	
Tijdelijke huisvesting:	562	m ² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

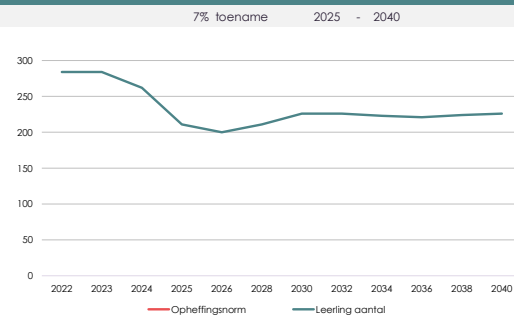
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen: 211 per 01-10-2024

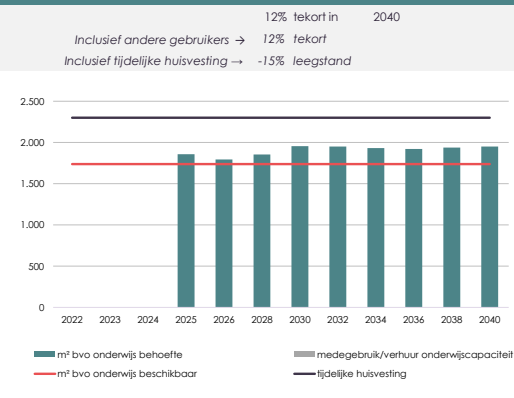
Gebruikers onderwijsruimte:

Gebruikers overige ruimte:

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

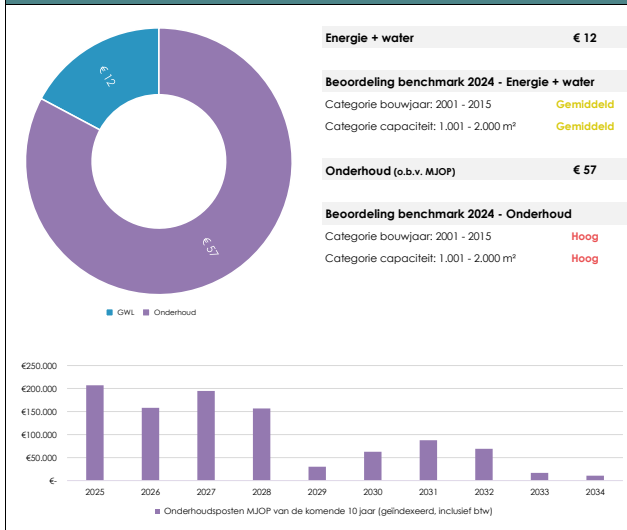

OPMERKINGEN

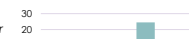
Met uitzondering van incidenteel vandalisme (baldadigheid) IN school

FINANCIËN Gemiddelde exploitatiekosten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	3,7	m³ per m² bvo	
- Verbruik elektra in 2024	24	kWh per m² bvo per jaar	
- Verbruik water in 2024	0,1	m³ per m² bvo per jaar	
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar	
Energie label:	Onbekend		
CO₂-uitstoot (indicatie):			
WEL-indicatie:	Zeer zuinig	= (66 kWh/m² per jaar)	
Zonnepanelen:	Nee		
Andere duurzaamheidsaspecten	Niet van Toepassing		

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

	2003	(Schaal 1 tot 6)
Technische staat		Totaaloordeel
Geheel algemeen	2	3
Buitenkant	4	
Binnenkant	3	
Installaties	2	
Functionaliteit		Totaaloordeel
Onderwijsruimten	2	2
Werkomgeving staf	3	
Facilitaire voorzieningen	2	
Toegankelijkheid	2	
Plein	3	
Binnenklimaat		Totaaloordeel
Ventilatie	3	3
Temperatuur	3	
Licht	2	
Geluid	2	
Veiligheid		Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	2	2
Verkeersveiligheid	2	
Vandalisme	Goed	

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	Stg. Openbaar Verenigd Onderw. in Gorinchem en de regio		
Adres:	Pietersweer 32 3371 PN Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	11TX00_00	Denominatie:	OP

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur			
Economisch claimrecht:	gemeente			
Bouwjaar initieel:	1974			
Uitbreiding(en):	2004			
Renovatie(s):				
Huurcontract:	afgesloten	einddatum	verlengbaar	opzegtermijn
	n.v.t.			maanden
Boekwaarde:	€ 364.347	per	1-1-2025	

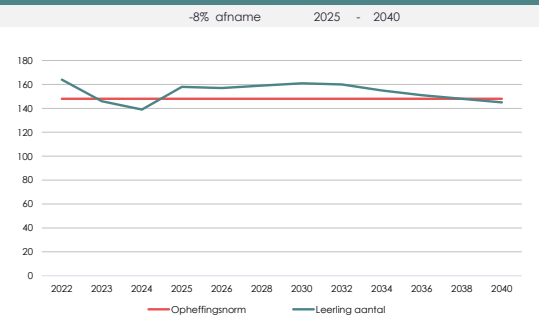
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	1.533	m² bvo	Aantal lokalen:	
			Aantal speellokalen:	0
Overig:		m² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:		m² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	1.533	m² bvo	Totaal aantal lokalen:	
Tijdelijke huisvesting:		m² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

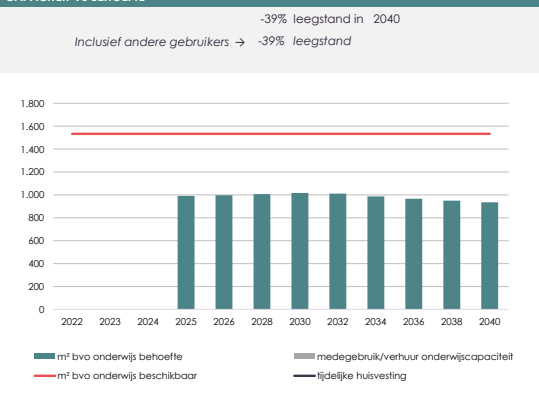
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	158	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte:			
Gebruikers overige ruimte:	Parlou	115	m² bvo
	PSZ De Snaters	160	m² bvo

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

OPMERKINGEN

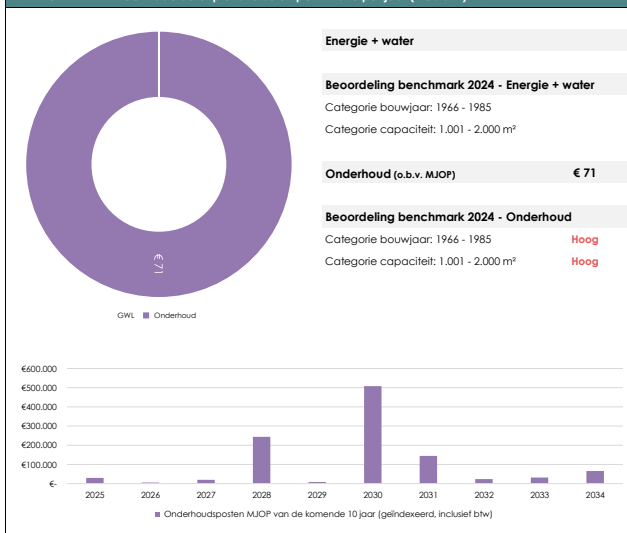
In MJOP is rekening gehouden met beperkte levensduur van het gebouw, gericht dus op instandhouding.

Locatie zal binnen enkele jaren vervangen worden door nieuwbouw

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	13,0	m³ per m² bvo
- Verbruik elektra in 2024	30	kWh per m² bvo per jaar
- Verbruik water		m³ per m² bvo per jaar
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar
Energie label:		
CO₂-uitstoot (indicatie):		
WEI-indicatie:	Onzuinig	= (171 kWh/m² per jaar)
Zonnepanelen:		
Andere duurzaamheidsaspecten	nee	

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

1974 2004

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat		Totaaloordeel
Geheel algemeen	5	5
Buitenkant	5	
Binnenkant	5	
Installaties	5	
Functionaliteit		Totaaloordeel
Onderwijsruimten	4	4
Werkomgeving staf	4	
Facilitaire voorzieningen	4	
Toegankelijkheid	4	
Speelplein	3	
Binnenklimaat		Totaaloordeel
Ventilatie	3	3
Temperatuur	3	
Licht	3	
Geluid	3	
Veiligheid		Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	3	4
Verkeersveiligheid	4	
Vandalisme	Matig	

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	Stg. Openbaar Verenigd Onderw. in Gorinchem en de regio		
Adres:	Tonneband 22-A 3371 JG Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	11TX00_01	Denominatie:	OP

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur		
Economisch claimrecht:	gemeente		
Bouwjaar initieel:	1990		
Uitbreiding(en):	2009		
Renovatie(s):	2009 2014		
Huurcontract:	afgesloten n.v.t.	einddatum	verlengbaar opzegtermijn maanden
Boekwaarde:	€ 950.493	per	1-1-2025

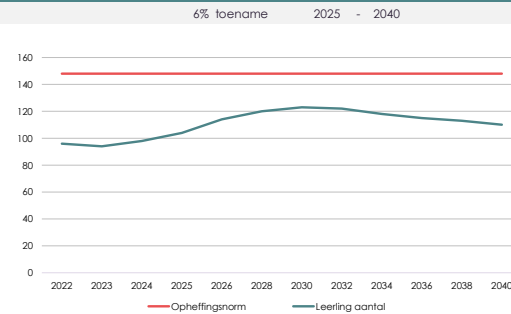
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	597 m ² bvo	Aantal lokalen:	5
		Aantal speellokalen:	1
Overig:	m ² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:	m ² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	597 m² bvo	Totaal aantal lokalen:	5
Tijdelijke huisvesting:	m ² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	104	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte: Wonderwijzer	76	m ² bvo	(dubbel)
Gebruikers overige ruimte:			

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

OPMERKINGEN

Uitbouw ten behoeve van gebruik van het gebouw door twee scholen; Wonderwijzer en Driemaster.
Het gaat om een entree, klaskloak, personeelskamer, een kantoorruimte en berging op de eerste verdieping.

OVO is slechts medegebruiker van het gebouw en medegebruik is contractueel vastgelegd met LEV Scholengroep.

MJOP is niet verstrekt aan OVO, is opgesteld door LEV Scholengroep en wordt ook zo uitgevoerd. OVO vergoedt kosten aan LEV.

Let op: OVO heeft rol als medegebruiker en is geen eigenaar van het gebouw.

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

Energie + water

Beoordeling benchmark 2024 - Energie + water

Categorie bouwjaar: 1986 - 2000

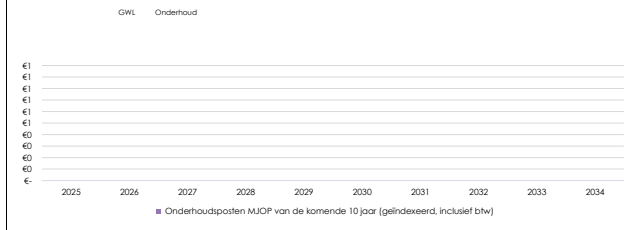
Categorie capaciteit:

Onderhoud (o.b.v. MJOP)

Beoordeling benchmark 2024 - Onderhoud

Categorie bouwjaar: 1986 - 2000

Categorie capaciteit:

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	11,5	m ³ per m ² bvo
- Verbruik elektra in 2024	16	kWh per m ² bvo per jaar
- Verbruik water in 2024	0,4	m ³ per m ² bvo per jaar
- Verbruik warmte		GJ per m ² bvo per jaar

Jaar	Gas	Elektra	Water
2022	11,5	16	0,4
2023	11,5	16	0,4
2024	11,5	16	0,4

Energie label:
CO₂-uitstoot (indicatie):
WEL-indicatie: Gemiddeld = (139 kWh/m² per jaar)
Zonnepanelen:
Andere duurzaamheidsaspecten Schoolplein is recentelijk aangepast. OVO betaalt de exploitatielasten aan LEV

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

1990 2009

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat

Geheel algemeen	4	2
Buitenkant	4	2
Binnenkant	4	2
Installaties	4	2

Totaaloordeel

3

Functionaliteit

Onderwijsruimten	4
Werkomgeving staf	4
Facilitaire voorzieningen	4
Toegankelijkheid	4
Speelplein	3

Totaaloordeel

4

Binnenklimaat

Ventilatie	3
Temperatuur	3
Licht	3
Geluid	3

Totaaloordeel

3

Veiligheid

Veiligheid in/rond gebouw	2
Verkeersveiligheid	2
Vandalisme	Goed

Totaaloordeel

2

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	Stg. Openbaar Verenigd Onderw. in Gorinchem en de regio		
Adres:	Hobbemastraat 3 3372 XG Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	10UA00	Denominatie:	OP

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur			
Economisch claimrecht:	gemeente			
Bouwjaar initieel:	1958			
Uitbreiding(en):	1998	2018		
Renovatie(s):	2018			
Huurcontract:	afgesloten	einddatum	verlengbaar	opzegtermijn
	n.v.t.			maanden
Boekwaarde:	€ 1.140.395	per	1-1-2025	

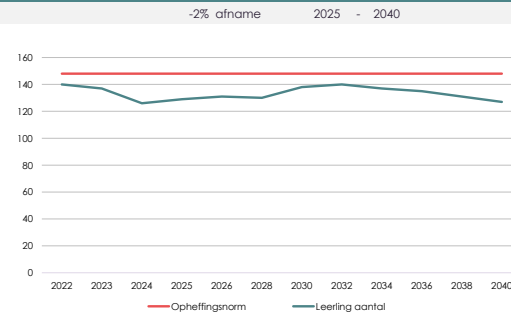
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	1.059	m² bvo	Aantal lokalen:	
			Aantal speellokalen:	1
Overig:		m² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:		m² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	1.059	m² bvo	Totaal aantal lokalen:	
Tijdelijke huisvesting:		m² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

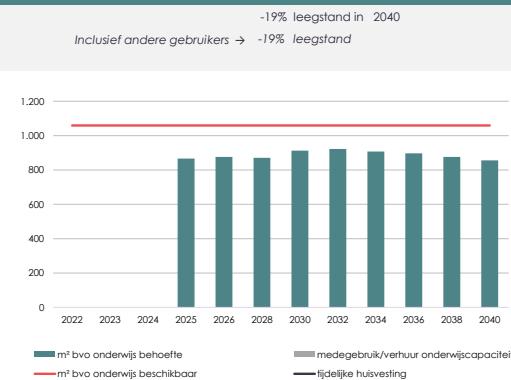
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	129	per	01-10-2024	
Gebruikers onderwijsruimte:	BSO Hink			(dubbel)
Gebruikers overige ruimte:	KDV Hink	70	m² bvo	
	PSZ Ukkepek	150	m² bvo	

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

OPMERKINGEN

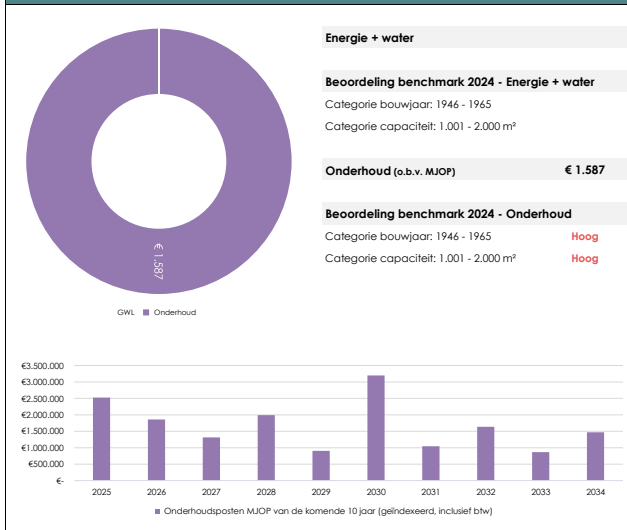
De voorgevel is verplaatst waardoor er een extra kantoor en entree is gerealiseerd. Tevens is er een entresol geplaatst met een leerplein.

Afrekening energie niet beschikbaar, gegevens via portal over verbruik zijn aangeleverd voor elektra en gas.

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	22,8	m³ per m² bvo	
- Verbruik elektra in 2024	8	kWh per m² bvo per jaar	
- Verbruik water		m³ per m² bvo per jaar	
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar	
Energie label:			
CO₂-uitstoot (indicatie):			
WEL-indicatie:	Onzuinig		= (252 kWh/m² per jaar)
Zonnepanelen:	Nee		
Andere duurzaamheidsaspecten			

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

1958 1998 2018

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat		Totaaloordeel
Geheel algemeen	2	2
Buitenkant	2	
Binnenkant	2	
Installaties	3	
Functionaliteit		Totaaloordeel
Onderwijsruimten	2	2
Werkomgeving staf	2	
Facilitaire voorzieningen	3	
Toegankelijkheid	2	
Speelplein	2	
Binnenklimaat		Totaaloordeel
Ventilatie	3	3
Temperatuur	3	
Licht	3	
Geluid	3	
Veiligheid		Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	2	2
Verkeersveiligheid	2	
Vandalisme	Goed	

Schoolbestuur:	Stichting Willem van Oranje Onderwijsgroep		
Adres:	Bellefleur 2 3371 NA Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Nevenvestiging	Onderwijssoort:	Voortgezet onderwijs
Brinnummer:	00YH02	Denominatie:	PR

Juridisch eigendom:	schoolbestuur, dislocatie: gemeente			
Economisch claimrecht:	gemeente, dislocatie: gemeente			
Bouwjaar initieel:	2003			
Uitbreiding(en):				
Renovatie(s):				
	afgesloten	einddatum	verlengbaar	opzegtermijn
Huurcontract:	31-1-2014	onbepaalde tijd n.v.t.	n.v.t.	maanden
Boekwaarde:	€ 3.318.794	per 1-1-2025		

Onderwijsruimte:	3.572 m ² bvo	Aantal lokalen:	24
Overig:	m ² bvo	Aantal lokalen overig:	0
Inpandige gymzaal:	m ² bvo	Aantal gymzalen:	0
Totale capaciteit:	3.572 m² bvo	Totaal aantal lokalen:	24
Tijdelijke huisvesting:	355 m ² bvo	Aantal tijdelijke huisk.	

Aantal leerlingen:	405	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte:			
Gebruikers overige ruimte:			

0% afname 2025 - 2040

Year	Opheffingsnorm	Leering aantal
2022	475	475
2023	475	425
2024	475	400
2025	475	400
2026	475	400
2028	475	400
2030	475	400
2032	475	400
2034	475	400
2036	475	400
2038	475	400
2040	475	400

~25% leegstand in 2040

Inclusief andere gebruikers → -25% leegstand

Inclusief tijdelijke huisvesting → -32% leegstand

4.500
4.000
3.500
3.000
2.500
2.000
1.500
1.000
500
0

2022 2023 2024 2025 2026 2028 2030 2032 2034 2036 2038 2040

m² bvo onderwijs behoefte
medegebruik/verhuur onderwijscapaciteit
m² bvo onderwijs beschikbaar
tijdelijke huisvesting

in 2023 is de ventilatie aangepast

Energie + water € 9

Beoordeling benchmark 2024 - Energie + water
 Categorie bouwjaar: 2001 - 2015 **Laag**
 Categorie capaciteit: 2.001 - 4.000 m³ **Gemiddeld**

Onderhoud (o.b.v. MJOP) € 24

Beoordeling benchmark 2024 - Onderhoud
 Categorie bouwjaar: 2001 - 2015 **Laag**
 Categorie capaciteit: 2.001 - 4.000 m³ **Gemiddeld**

Donut chart showing the breakdown of costs: GWL (€ 9) and Onderhoud (€ 24).

Bar chart showing the projected maintenance costs (MJOP) from 2025 to 2034. The costs are projected to be relatively stable around €100,000 per year, with a slight increase in 2033 and a decrease in 2034.

Year	Onderhoudsposten MJOP (€)
2025	100,000
2026	100,000
2027	95,000
2028	70,000
2029	110,000
2030	60,000
2031	70,000
2032	60,000
2033	150,000
2034	10,000

■ Onderhoudsposten MJOP* van de komende 10 jaar (geïndexeerd, inclusief btw)

- Verbruik gas in 2024	4,6	m³ per m² bvo	
- Verbruik elektro in 2024	17	kWh per m² bvo per jaar	
- Verbruik water in 2024	0,1	m³ per m² bvo per jaar	
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar	
Energielabel:	Onbekend		
CO₂-uitstoot (indicatie):			
WEI-indicatie:	Zeer zuinig	= (67 kWh/m² per jaar)	
Zonnepanelen:	Ja		
Andere duurzaamheidsaspecten			

Technische staat		Totaaloordeel
Geheel algemeen	3	3
Buitenkant	3	
Binnenkant	3	
Installaties	3	
Functionaliteit		Totaaloordeel
Onderwijsruimten	3	3
Werkomgeving staf	3	
Facilitaire voorzieningen	3	
Toegankelijkheid	3	
Plein	5	
Binnenklimaat		Totaaloordeel
Ventilatie	5	4
Temperatuur	5	
Licht	2	
Geluid	3	
Veiligheid		Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	2	3
Verkeersveiligheid	3	
Vandalisme	Redelijk	

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	TriVia		
Adres:	Steek 2 3372 XX Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	05OY00	Denominatie:	PR

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur		
Economisch claimrecht:	gemeente		
Bouwjaar initieel:	2018		
Uitbreiding(en):			
Renovatie(s):			
Huurcontract:	afgesloten n.v.t.	einddatum per	verlengbaar opzegtermijn maanden
Boekwaarde:	€ 2.661.458 per 1-1-2025		

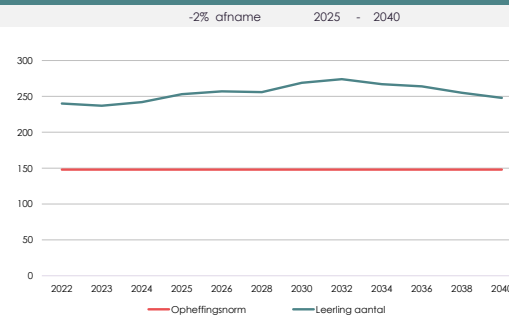
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	1.512 m ² bvo	Aantal lokalen:	12
		Aantal speellokalen:	1
Overig:	m ² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:	m ² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	1.512 m² bvo	Totaal aantal lokalen:	12
Tijdelijke huisvesting:	m ² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

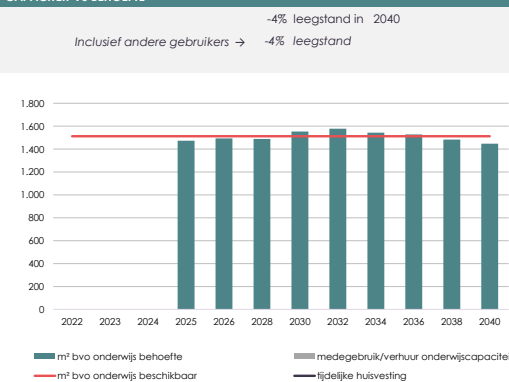
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	253	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte:			
Gebruikers overige ruimte:			

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

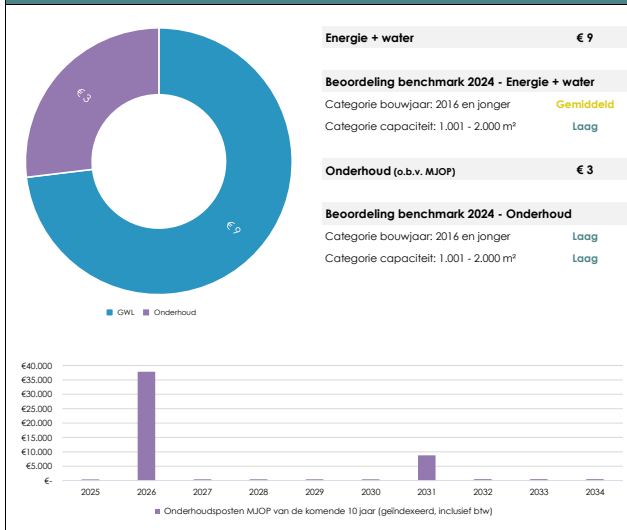

OPMERKINGEN

De klimaatinstallatie functioneert niet en is bij de bouw niet goed aangelegd.

FINANCIËN Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	3,0	m³ per m² bvo	
- Verbruik elektra in 2024	10	kWh per m² bvo per jaar	
- Verbruik water in 2024	0,3	m³ per m² bvo per jaar	
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar	
Energie label:	Onbekend		
CO₂-uitstoot (indicatie):	Onbekend		
WEL-indicatie:	Paris Proof = (43 kWh/m² per jaar)		
Zonnepanelen:	Ja		
Andere duurzaamheidsaspecten			

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

	2018	(Schaal 1 tot 6)
Technische staat		Totaaloordeel
Geheel algemeen	1	2
Buitenkant	1	
Binnenkant	2	
Installaties	2	
Functionaliteit		Totaaloordeel
Onderwijsruimten	1	2
Werkomgeving staf	1	
Facilitaire voorzieningen	1	
Toegankelijkheid	2	
Speelplein	3	
Binnenklimaat		Totaaloordeel
Ventilatie	5	4
Temperatuur	5	
Licht	2	
Geluid	2	
Veiligheid		Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	2	2
Verkeersveiligheid	2	
Vandalisme	Goed	

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	TriVia		
Adres:	Pauwjesmolen 55-A 3371 RL Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	09BX00	Denominatie:	PR

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur			
Economisch claimrecht:	gemeente			
Bouwjaar initieel:	1974			
Uitbreiding(en):	1996 2004			
Renovatie(s):				
Huurcontract:	afgesloten	einddatum	verlengbaar	opzegtermijn
	n.v.t.			maanden
Boekwaarde:	€ 792.171	per	1-1-2025	

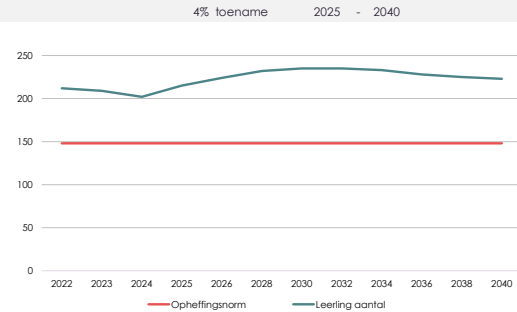
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	1.160	m² bvo	Aantal lokalen:	
			Aantal speellokalen:	
Overig:		m² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:		m² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	1.160	m² bvo	Totaal aantal lokalen:	
Tijdelijke huisvesting:		m² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

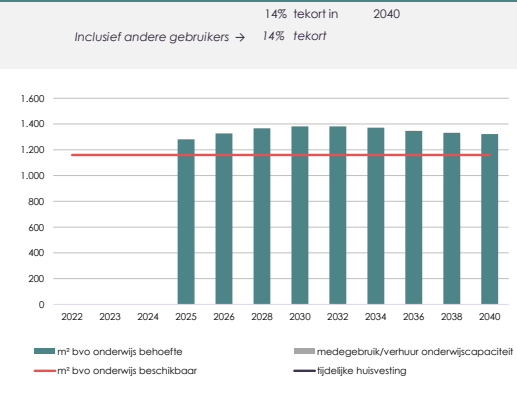
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	215	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte:			
Gebruikers overige ruimte:			

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

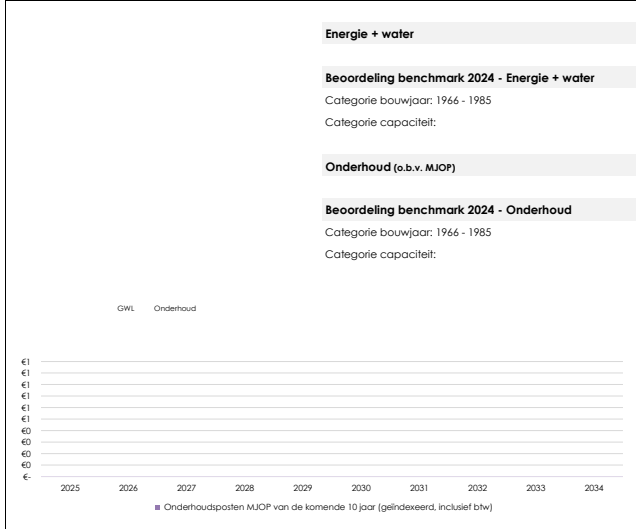

OPMERKINGEN

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas	m³ per m² bvo	1
- Verbruik elektra	kWh per m² bvo per jaar	0,5
- Verbruik water	m³ per m² bvo per jaar	0
- Verbruik warmte	GJ per m² bvo per jaar	0

Energie label:

CO₂-uitstoot (indicatie):

WEI-indicatie: = (kWh/m² per jaar)

Zonnepanelen:

Andere duurzaamheidsaspecten

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

1974 1996 2004

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat	Totaaloordeel
Geheel algemeen	
Buitenkant	
Binnenkant	
Installaties	
Functionaliteit	Totaaloordeel
Onderwijsruimten	
Werkomgeving staf	
Facilitaire voorzieningen	
Toegankelijkheid	
Speelplein	
Binnenklimaat	Totaaloordeel
Ventilatie	
Temperatuur	
Licht	
Geluid	
Veiligheid	Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	
Verkeersveiligheid	
Vandalisme	

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	TriVia		
Adres:	Schoolstraat 4 3371 AM Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	05OF00	Denominatie:	PR

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur			
Economisch claimrecht:	gemeente			
Bouwjaar initieel:	2008			
Uitbreiding(en):				
Renovatie(s):				
Huurcontract:	afgesloten	einddatum	verlengbaar	opzegtermijn
	n.v.t.			maanden
Boekwaarde:	€ 3.245.432	per	1-1-2025	

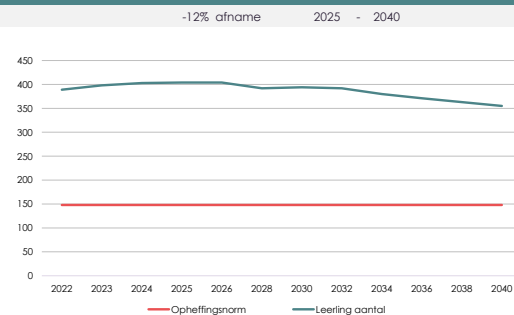
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	2.270	m² bvo	Aantal lokalen:	16
			Aantal speellokalen:	1
Overig:		m² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:		m² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	2.270	m² bvo	Totaal aantal lokalen:	16
Tijdelijke huisvesting:		m² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

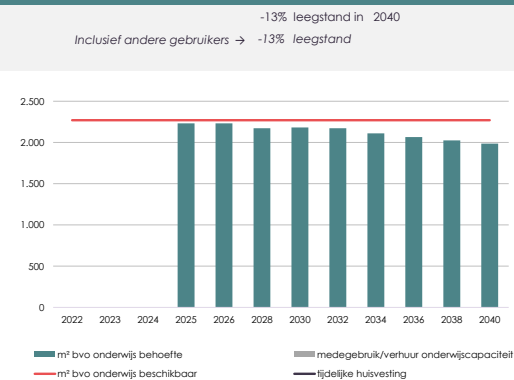
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	404	per	01-10-2024	
Gebruikers onderwijsruimte: De Flierefluiter			112	m² bvo (dubbel)
Gebruikers overige ruimte:				

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

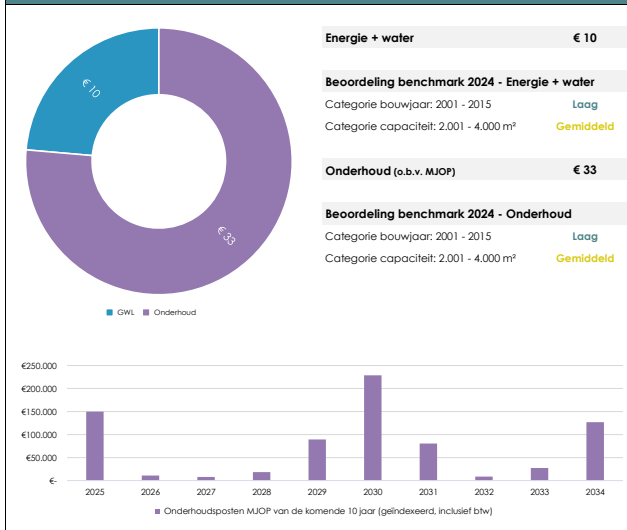

OPMERKINGEN

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	3,6	m³ per m² bvo	30
- Verbruik elektra in 2024	20	kWh per m² bvo per jaar	20
- Verbruik water in 2024	0,3	m³ per m² bvo per jaar	10
- Verbruik warmte		GJ per m² bvo per jaar	0
Energie label:	Onbekend		
CO₂-uitstoot (indicatie):	Onbekend		
WEL-indicatie:	Paris Proof		
Zonnepanelen:	= (60 kWh/m² per jaar)		
Andere duurzaamheidsaspecten	Groen schoolplein		

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

2008

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat		Totaaloordeel
Geheel algemeen	2	2
Buitenkant	2	
Binnenkant	2	
Installaties	2	
Functionaliteit		Totaaloordeel
Onderwijsruimten	2	2
Werkomgeving staf	2	
Facilitaire voorzieningen	2	
Toegankelijkheid	2	
Speelplein	2	
Binnenklimaat		Totaaloordeel
Ventilatie	2	2
Temperatuur	2	
Licht	2	
Geluid	2	
Veiligheid		Totaaloordeel
Veiligheid in/rond gebouw	2	3
Verkeersveiligheid	4	
Vandalisme	Matig	

ALGEMENE GEGEVENS

Schoolbestuur:	Vereniging 'een School met de Bijbel'		
Adres:	Noordstraat 1 3371 SP Hardinxveld-Giessendam		
Locatie:	Hoofdlocatie	Onderwijssoort:	Basisonderwijs
Brinnummer:	04UK00	Denominatie:	REF

GEBOUW

Juridisch eigendom:	schoolbestuur		
Economisch claimrecht:	gemeente		
Bouwjaar initieel:	2013		
Uitbreiding(en):			
Renovatie(s):			
Huurcontract:	afgesloten n.v.t.	einddatum per	verlengbaar opzegtermijn maanden
Boekwaarde:	€ 1.902.564 per 1-1-2025		

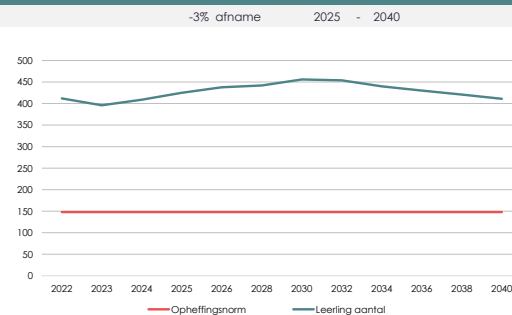
CAPACITEIT GEBOUW

Onderwijsruimte:	2.460 m ² bvo	Aantal lokalen:	18
		Aantal speellokalen:	1
Overig:	m ² bvo	Aantal lokalen overig:	
Inpandige gymzaal:	m ² bvo	Aantal gymzalen:	
Totale capaciteit:	2.460 m² bvo	Totaal aantal lokalen:	18
Tijdelijke huisvesting:	m ² bvo	Aantal tijdelijke huisv.	

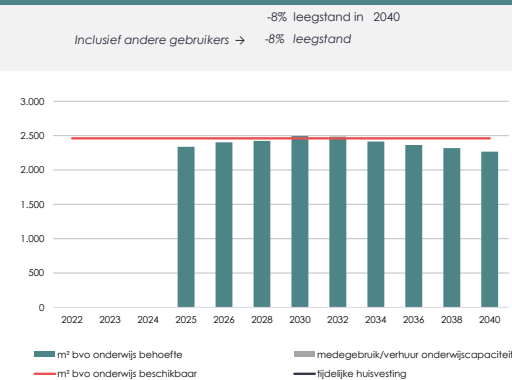
GEBRUIKERS

Aantal leerlingen:	425	per	01-10-2024
Gebruikers onderwijsruimte:			
Gebruikers overige ruimte:			

HISTORIE OKTOBERTELLING + PROGNOSE

CAPACITEIT VS BEHOEFTE

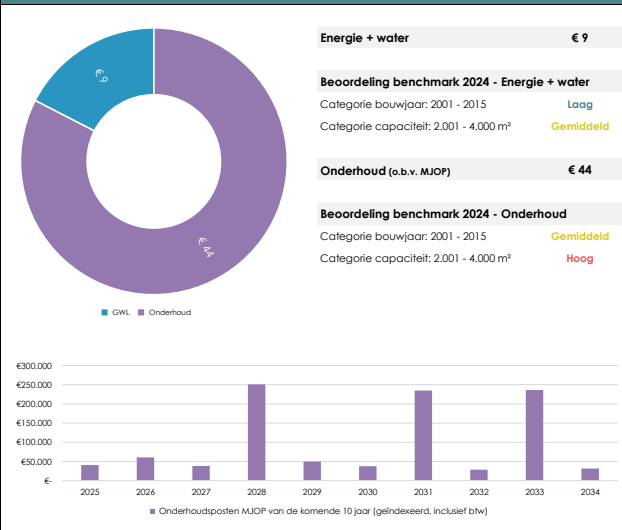

OPMERKINGEN

FINANCIËN

Gemiddelde exploitatielasten per m² bvo per jaar (incl. btw)

DUURZAAMHEID

- Verbruik gas in 2024	1,1	m ³ per m ² bvo	
- Verbruik elektra in 2024	32	kWh per m ² bvo per jaar	
- Verbruik water in 2024	0,4	m ³ per m ² bvo per jaar	
- Verbruik warmte		GJ per m ² bvo per jaar	

Energie label:

CO₂-uitstoot (indicatie):

WEL-indicatie: Paris Proof = (46 kWh/m² per jaar)

Zonnepanelen: Ja

Andere duurzaamheidsaspecten Groen schoolplein kleuters

KWALITEIT GEBOUW(DELEN)

2013

(Schaal 1 tot 6)

Technische staat

Geheel algemeen	2
Buitenkant	2
Binnenkant	2
Installaties	2

Totaaloordeel

2

Functionaliteit

Onderwijsruimten	3
Werkomgeving staf	2
Facilitaire voorzieningen	2
Toegankelijkheid	4
Speelplein	5

Totaaloordeel

3

Binnenklimaat

Ventilatie	2
Temperatuur	2
Licht	2
Geluid	3

Totaaloordeel

2

Veiligheid

Veiligheid in/rond gebouw	4
Verkeersveiligheid	6
Vandalisme	Zeer slecht

Totaaloordeel

5

Bijlage 4

Rapport prognoses basisscholen 2026 e.v.

Gemeente Hardinxveld-Giessendam

Opdrachtgever:

Gemeente
Hardinxveld-Giessendam

April 2025, 2^e versie

*Postmus Advies
Malta 49
8601 GW SNEEK
dick@postmus.frl*

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Gegevens en bijlagen.....	1
3. Indeling voedingsgebieden.....	2
4. Ontwikkeling woningvoorraad en	2
5. Gemiddelde woningbezetting door de basisgeneratie	2
6. Kortetermijnprognose	3
7. Langetermijnprognose	3
8. Berekening ruimtebehoefte	3
9. Bewegingsonderwijs.....	4
10. Gewichtenregeling.....	4
11. De methode van vooruitberekening van basisgeneraties	5
12. Methode Woningbouw Nieuw 't Oog 2 ^e fase Giessendam.....	5

▪ Verzameloverzichten

1. Aantal leerlingen
2. Ruimtebehoefte in m² conform verordening gemeente Hardinxveld-Giesendam 2015
3. Ruimtebehoefte in groepen
4. Overzicht klokuren bewegingsonderwijs conform beleidsregel
5. Prognose 't Oog Giessendam

1. Inleiding

Dit rapport presenteert de resultaten van de prognoses voor de 7 basisscholen in de gemeente Hardinxveld-Giessendam. De prognoses voor de openbare en bijzondere basisscholen zijn opgesteld voor de korte en lange termijn. De prognoses geven een antwoord op de vraag hoeveel leerlingen de scholen mogen verwachten. Daarmee kunnen i.c. moeten de scholen hun huisvestingsvragen onderbouwen. Prognoses worden beïnvloed door schoolkeuzes, woningbouw en migratie. Daarom staat in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hardinxveld-Giessendam 2015 (hierna te noemen: 'verordening') dat een prognose voor een huisvestingsaanvraag niet ouder dan twee jaar mag zijn.

De prognoses beginnen met het opstellen van een bevolkingsprognose, gericht op het aantal kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar. Ook de toekomstige woningbouw, zoals opgegeven door de gemeente heeft nadrukkelijk invloed op het aantal kinderen dat op de scholen mag worden verwacht en is daarom een belangrijk element in de prognose.

Het toekomstige kindertal dat uit een kern naar de school zal gaan wordt berekend o.b.v. de verhouding tussen het aantal kinderen in het voedingsgebied en het totaal aantal leerlingen op de school en uitgedrukt in een deelnamepercentage. Het toekomstig aantal kinderen in het voedingsgebied vermenigvuldigd met dat percentage geeft als uitkomst het aantal kinderen op de school. Als bekend is hoeveel kinderen de school zal tellen kan met behulp van de verordening de huisvestingsbehoefte van de school worden gemaakt. Afgezet tegen beschikbare vierkante meters van de school geeft dat een antwoord op de vraag of de school tekort aan ruimte of leegstand heeft.

2. Gegevens en bijlagen

De bevolking- en woningaantallen van 1 januari 2016-2024 komen van het CBS. De aantallen van 1-1-2025 heeft de gemeente verstrekt, evenals de toekomstige woningbouw. De telgegevens tot en met 1 oktober 2024 zijn bij DUO, het Agentschap van het ministerie van OCW opgevraagd. De resultaten van de prognoses staan in het bijlagenboek, waarin aangegeven is:

De resultaten van de prognoses staan in het bijlagenboek, waarin aangegeven is:

Bijlage 1: De herkomst van de leerlingen naar buurt, wijk en gemeente op 1 oktober 2023

Bijlage 2: De kortetermijnprognose

- de huisvestingsbehoefte voor de komende 4 jaar op basis van gewogen en ongewogen leerlingen.

Bijlage 3: De langetermijnprognose

- de ontwikkeling van de basisgeneratie¹;
- de gemiddelde woningbezetting door de basisgeneratie;
- de ontwikkeling van het ongewogen leerlingenaantal;
- de aanspraken op huisvestingsvoorzieningen;
- het aantal leerlingen dat van de basisgeneratie de school bezoekt, uitgedrukt in een deelnamepercentage.

¹ Basisgeneratie: het aantal 4 tot en met 11-jarigen, plus 30% van de 12-jarigen

De basisschool De Driemaster is op twee locaties gehuisvest. De locatie Pietersweer en locatie Tonneband. Voor de beide locaties zijn prognoses opgesteld, als ware het zelfstandige locaties.

3. Indeling voedingsgebieden

Door DUO wordt informatie verstrekt van de leerlingen op de basisscholen naar herkomst op basis van buurt en wijk. Met behulp van deze gegevens zijn de voedingsgebieden van de scholen samengesteld. Onder voedingsgebied wordt verstaan een gebied waaruit tenminste 70% van de leerlingen op de school afkomstig is. De indeling van de voedingsgebieden is gebaseerd op de CBS-wijkindeling. Verwezen wordt naar bijlage 1. De kinderen van de school die buiten het voedingsgebied wonen worden als een opslag in het belangstellingspercentage van het voedingsgebied verwerkt

4. Ontwikkeling woningvoorraad en

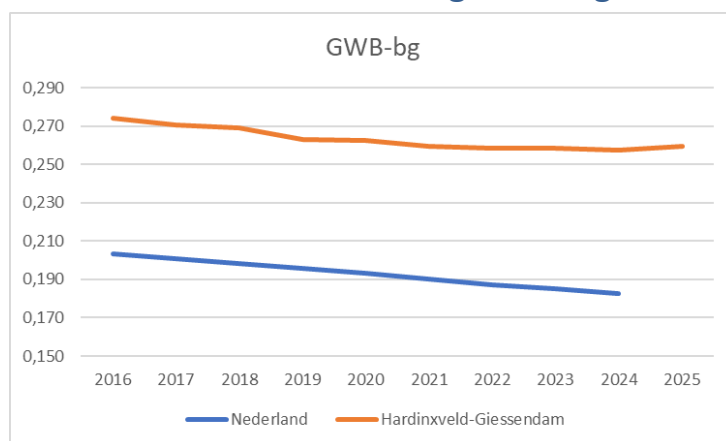
Door de gemeente zijn de mutaties in de woningvoorraad voor de periode 2025-2030 verstrekt.

Wijk	Jaar van oplevering						Totaal
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Boven Hardinxveld	-	14	-	30	-	-	44
De Peulen	-	-	-	-	-	-	-
Giessendam	94	82	112	89	119	81	577
Neder Hardinxveld	70	-	40	40	15	15	180
Totaal	164	96	152	159	134	96	801

Voor Giessendam is de eerste fase van de nieuwbouw in 't Oog opgenomen in de zogenoemde cohortprognose. In de tweede fase zijn 1.350 woningen gepland. De besluitvorming hierover is nog niet afgerond, daarom is een indicatie gegeven voor de benodigde capaciteit voor onderwijshuisvesting. Rekening houdend met het aantal woningen, is de prognose opgesteld met behulp van de methode voor nieuwe woningbouw, waarbij een correctiefactor is toegepast.

De wijze waarop de bevolkingsprognose in samenhang met de bouw van nieuwe woningen is opgesteld wordt toegelicht in de laatste 2 paragrafen.

5. Gemiddelde woningbezetting door de basisgeneratie

Voor bestaande gebieden is een belangrijk controlegegeven in de prognoseberekening het zogenaamde GWB-bg cijfer. Dit staat voor Gemiddelde woningbezetting door de basisgeneratie en wordt berekend door de basisgeneratie te delen door het aantal woningen. Al geruime tijd neemt de gemiddelde woningbezetting af. Tot het jaar 2000 werd afhankelijk van de grootte van een dorp of stad uitgegaan van een gestabiliseerde situatie van 0,24 tot 0,26 kind per woning. Het landelijke cijfer lag op 1-1-

2024 op 0,183. De GWB-bg in de gemeente Hardinxveld-Giessendam ligt boven het landelijk gemiddelde: 2025 0,259. De afname wordt ook aangeduid met de term gezinsverdunning. Hoofdoorzaak van de gezinsverdunning is de afname van het aantal kinderen per gezin en de toename van alleenstaanden. Het bouwen van woningen hoeft dus niet in te houden dat de scholen meer kinderen kunnen verwachten. De cijfers illustreren dat. In de periode 2016 tot 2025 nam de woningvoorraad met 9,1% toe (+646) en het aantal inwoners met 7,4% (+1.322) maar de basisgeneratie nam slechts met 62 kinderen toe (-3,2%).

6. Kortetermijnprognose

Voor de scholen zijn kortetermijnprognoses opgesteld. De prognoses zijn gemaakt voor een periode van maximaal 4 jaar, te weten 2026 tot en met 2029. Hiermee wordt inzage verkregen in de huisvestingsbehoefte van de scholen voor de schooljaren 2026-2030.

De berekening van het aantal leerlingen vindt plaats via twee methoden:

1. Het doorstromen van leerlingen naar leeftijd van het ene schooljaar naar het volgende vormt de basis van de prognose. De instroom van de 4-jarigen is berekend op basis van de trendmatige instroom in de analyseperiode, zo nodig bijgesteld aan voorziene ontwikkelingen.
2. Het toekomstige leerlingenaantal is berekend door het deelnamepercentage 4 t/m 12-jarigen te vermenigvuldigen met de toekomstige basisgeneratie 4 t/m 12-jarigen.

Van de beide uitkomsten staat ook het gemiddelde vermeld.

7. Langetermijnprognose

Het deelnamepercentage voor de langetermijnprognose is afgeleid van het gemiddelde van de belangstellingspercentages uit de methoden 1 en 2 zoals in paragraaf 6 genoemd. Vanaf het jaar 2030 is de belangstelling gefixeerd op dat van 2029. Voor de verdeling van leerlingen tussen onder- en bovenbouw is de verhouding 50/50 aangehouden. Die verhouding sluit het beste aan bij de voortdurende wisselende verhouding in de aantallen leerlingen tussen onder- en bovenbouw.

8. Berekening ruimtebehoefte

De berekening is gemaakt volgens het ruimtebehoeftemodel, zoals beschreven in bijlage III van de verordening. De rekenregels van het model zijn:

- een vaste voet van 200 m²
- een bruto vloeroppervlakte (BVO) per ongewogen leerling van 5,03 m²
- een toeslag BVO per gewogen leerling van 1,40 m²

In de vaste voet zitten ruimten die minder of niet afhankelijk zijn van het leerlingenaantal. Voorbeelden hiervan zijn de staf- en dienstruimten, directieruimte, administratie, team- en spreekkamer. Verder de facilitaire ruimten als reprografie, entree en bergingen. Het speellokaal is onderdeel van de BVO ongewogen leerling. In het bijlagenboek zijn de ruimteaanpakken uitgewerkt. Aan de dislocaties, zoals hiervoor beschreven is een vaste voet toegekend.

9. Bewegingsonderwijs

Het aantal klokuren bewegingsonderwijs is voor elke schoollocatie berekend. Daarbij is de formule (A+B+C+D), gebruikt waarbij:

- A = $0,05 \times$ het aantal leerlingen in de leeftijd van 4 tot en met 7 jaar op de datum, bedoeld in het derde lid van artikel 134 Wpo;
- B = $0,0343 \times$ het aantal leerlingen in de leeftijd van 8 jaar en ouder op de datum, bedoeld in het derde lid van artikel 134 Wpo;
- C = $1,5642 -$ (het aantal leerlingen op de datum, bedoeld in het derde lid van artikel 134 Wpo, $\times 0,0115$), met dien verstande dat C niet kleiner is dan nul;
- D = $0,0179 \times$ het schoolgewicht

Het aantal groepen 4/5-jarigen en 6/12-jarigen wordt bepaald via de splitsingstabel uit de beleidsregel Nadere regels voor bekostiging bewegingsonderwijs Gemeente Hardinxveld-Giessendam 2015. Deze informatie geeft inzage in de ruimtebehoefte klokuren gymnastiek van de scholen. Elke formatieplaats 6/12-jarigen heeft recht 1½ klokuur gymnastiek per week.

De beleidsregel verwijst voor het berekenen van het aantal groepen naar artikel 14 van het Besluit bekostiging Wpo. In verband met de vereenvoudiging van de bekostiging van het primair onderwijs is het Besluit op 1 april 2022 vervangen door het Besluit bekostiging Wpo 2022. In het nieuw besluit staat niet langer een groepsberekening. Artikel 102 van de Wet op het primair onderwijs (Wpo) is daarom gewijzigd en schrijft voor dat de gemeente in zijn verordening een bepaling moet opnemen over de wijze waarop het aantal groepen leerlingen, bedoeld in de artikelen 126 en 127 van de Wpo voor basisscholen en speciale scholen voor basisonderwijs wordt vastgesteld. De datum genoemd in het derde lid van artikel 134 Wpo staat nu in artikel 138 en is nog steeds 1 oktober.

10. Gewichtenregeling

In het bijlagenboek wordt in de bijlagen 2 en 3 de term “gewichtsléerlingen” gebruikt. Vanaf 1 augustus 2019 is de regeling vervallen en vervangen door de zgn. achterstandsscore. Om het aantal gewogen leerlingen te bepalen wordt de achterstandsscore van de school vermenigvuldigd met 7,17%. De uitkomst wordt rekenkundig afgerond op een geheel getal. De achterstandsscore is een onderdeel van de bekostiging van de basisscholen. De teldatum voor de bekostiging is vervroegd van 1 oktober naar 1 februari. In de berekeningen van de ruimtebehoefte is voor de teldatum 1 oktober 2024 de achterstandsscore van 1 februari 2024 gebruikt. De achterstandsscore van 2025 is pas in juni beschikbaar. De achterstandsscore 2025 is pas medio juni beschikbaar. Aan twee scholen is een achterstandsscore toegekend:

BRIN-SCHOOL	ACHTERSSTANDS- SCORE	GEWICHTENLLN. 7,17%
10UA00 Merwedeschool	145,39	10
11TX00 Obs de Driemaster	135,07	10

In de berekening van de ruimtebehoefte zijn voor deze scholen de gewogen leerlingen meegerekend.

11. De methode van vooruitberekening van basisgeneraties

De ontwikkeling van de **woningvoorraad** van een gebied wordt geanalyseerd en de **nieuwbouwplannen** worden geïnventariseerd. De wijzigingen in de omvang van 5-jaars leeftijdsgroepen van de vrouwen van 15-49 jaar en de wijzigingen in de omvang van 1-jaars leeftijdsgroepen van de kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar worden geanalyseerd.

Om deze analyses te kunnen uitvoeren zijn van 10 jaar bevolkings- en woningvoorraadgegevens nodig. Het laatste jaar waarvan bevolkingsgegevens beschikbaar zijn is 2025. Het jaar 2025 vormt het uitgangsjaar voor de vooruitberekeningen.

Bij de analyse van ontwikkelingen van de aantallen vrouwen en kinderen worden de factoren immigratie, emigratie en sterfte, welke de omvang en de samenstelling van deze leeftijdsgroepen beïnvloeden, niet als afzonderlijke factoren meegenomen. In plaats daarvan wordt alleen gekeken naar de mutatie zelf (het effect van immigratie, emigratie en sterfte). De grootte van de mutaties hangt samen met ontwikkelingen in de woningvoorraad. Er is bij deze berekeningen uitgegaan van gemiddelde voor woningbouw gecorrigeerde mutatiecijfers.

Wijzigingen in de omvang en de samenstelling van de vrouwen en kinderen treden ook op door geboorte. Er worden gemiddelde mutatiecijfers van vrouwen en van kinderen en gemiddelde leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers berekend. (L.V.C.'s)

Het aantal vrouwen van 0-49 jaar wordt vooruitberekend als het product van de gemiddelde mutatiecijfers en het (verwachte) aantal vrouwen in die leeftijden.

Als uitgangspunt van de vooruitberekening van de vrouwen van 15-49 jaar van de voedingsgebieden is de leeftijdsopbouw van de voorgaande jaren genomen. Er is vanuit gegaan dat wijzigingen in de omvang van de vrouwen per jaarscohort, zoals die zijn opgetreden in het verleden zich ook in de toekomst voordoen.

Het aantal geborenen wordt vooruitberekend als het product van de gemiddelde leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers L.V.C.'s) en het (verwachte) aantal vrouwen van 15-49 jaar. Voor de berekening van de geboortes worden leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers gebruikt. De gegevens zijn bij het Centraal Bureau voor de Statistiek opgevraagd.

Het aantal kinderen van 0-12 jaar wordt vooruitberekend als het product van de gemiddelde mutatiefactoren en het (verwachte) aantal kinderen in die leeftijden.

Als uitgangspunt van de vooruitberekening van de kinderen van 0-12 jaar van de voedingsgebieden is de leeftijdsopbouw per 1 januari 2025 genomen. Er is vanuit gegaan dat wijzigingen in de omvang van de 1-jaars leeftijdsgroepen kinderen zoals die zijn opgetreden in het verleden zich ook in de toekomst voordoen.

12.Methode Woningbouw Nieuw 't Oog 2^e fase Giessendam

Naast de hiervoor geschetste methode voor het berekenen van de aantallen leerlingen uit de nieuwe woningen kan vanwege het grote aantal woningen ook een prognose opgesteld worden volgens de methode woningbouw nieuw, gepubliceerd in de Programma's van Eisen voor het opstellen van leerlingenprognoses, bijlage van de VNG-brief OCSR/1999004252. De uitkomsten staan achterin in dit rapport.

In het Programma van Eisen Leerlingenprognoses vanaf bladzijde 25 staan de formules voor de berekening van de basisgeneratie in Nieuwbouwgebieden. Bladzijde 53 vermeldt de referentielijn van de Gemiddelde woning-bezetting door de basisgeneratie.

De referentielijn geeft het aantal leerlingen per woning weer vanaf het eerste jaar van bewoning tot tenminste 16 jaar er na. Daarna is het gebied wat betreft bevolking gestabiliseerd. Met behulp van deze lijn wordt de piek-behoefte en de stabiele behoefte aan onderwijsruimte berekend. De lijn start met een bezetting van 0,28 kind per woning. In het zesde jaar van bewoning wordt de piek met 0,5 kind per woning bereikt en neemt daarna af tot 0,24 kind per woning in het 16^e jaar. De referentielijn wordt met inachtneming van de drie onderstaande criteria gecorrigeerd:

- Bij een percentage eengezinswoningen groter of gelijk aan 70% en het AVC² groter dan of gelijk aan het Nederlands gemiddelde: vermenigvuldigd met 1,1
- Bij een gestandaardiseerd AVC (15 - 49) van de gemeente groter dan 60, correctiefactor via de formule $\text{AVC-gemeente} / 60$ waarin AVC-gemeente gestandaardiseerd AVC 15 - 49 van de gemeente

Bij een percentage eengezinswoningen kleiner dan 55% en het gestandaardiseerde AVC kleiner dan het Nederlands gemiddelde: vermenigvuldigd met 0,75.

Het AVC van de gemeente Hardinxveld-Giessendam ligt met 39,3 onder het landelijk gemiddelde van 42,7. Op basis van de verdeling tussen eengezins- en meergezinswoningen in Giessendam is het percentage eengezinswoningen gesteld op 83%. Het type woning dat wordt gebouwd – betaalbaar, middelduur, duur of koop/huur – beïnvloedt het aantal kinderen dat erin zal wonen.

In de praktijk zal de uitkomst van de methode afwijken van de werkelijke situatie. Daarom is op basis van een aantal referentiegebieden met een vergelijkbaar woningsegment een correctie toegepast op de methode woningbouw nieuw. Deze uitkomst kan worden beschouwd als het maximumscenario.

De leerlingen van 't Oog zijn, op basis van deelname per wijk over een aantal teldata, aan de scholen toegerekend. Dit biedt een indicatie van de extra onderwijscapaciteit die nodig is. Dit is echter zeer indicatief. Het is aan te raden dit in de toekomst te monitoren en bij te stellen op basis van de werkelijke basisgeneratie in vergelijking met de prognose. Op de laatste twee bladzijden van dit rapport staat de berekening van de basisgeneratie, het aantal leerlingen per school en de extra ruimtebehoefte op basis van 5,03m² per leerling.

² AVC= algemeen vruchtbaarheidscijfer

Gemeente Hardinxveld-Giessendam		Aantal Leerlingen																	
Naam school	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
OBS Merwedeschool	129	131	129	130	136	138	140	140	139	137	135	135	133	131	129	127	125	123	121
Basisschool De Regenboog	253	257	259	256	266	269	274	274	272	267	264	264	260	255	252	248	244	241	237
Ichthusschool	215	224	225	232	236	235	234	235	235	233	231	228	226	225	225	223	221	219	218
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer	156	157	158	159	160	161	161	160	156	155	151	151	148	148	145	145	142	142	142
OBS de Driemaster, loc. Tonneband	110	114	118	120	122	123	122	122	119	118	115	115	113	113	111	110	108	108	108
Rehobothschool	404	404	400	392	392	394	393	392	383	380	371	371	364	363	356	355	347	347	348
De Wonderwijzer	97	100	99	98	97	97	97	97	95	94	92	92	90	90	88	88	86	86	86
Koningin Wilhelminaschool	425	438	440	442	454	456	455	454	444	440	429	430	421	421	412	411	402	402	403
Totaal	1.789	1.825	1.828	1.829	1.863	1.873	1.876	1.874	1.843	1.824	1.788	1.786	1.755	1.746	1.718	1.707	1.675	1.668	1.663

2025: is 1 oktober 2024

Gemeente Hardinxveld-Giessendam		Ruimtebehoefte o.b.v. huidige verordening in m²																	
Naam school	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
OBS Merwedeschool	863	873	863	868	899	909	919	919	914	904	894	894	884	874	863	853	843	833	823
Basisschool De Regenboog	1.473	1.493	1.503	1.488	1.538	1.553	1.578	1.578	1.568	1.543	1.528	1.528	1.508	1.483	1.468	1.447	1.427	1.412	1.392
Ichthusschool	1.281	1.327	1.332	1.367	1.387	1.382	1.377	1.382	1.382	1.372	1.362	1.347	1.337	1.332	1.332	1.322	1.312	1.302	1.297
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer	989	994	999	1.004	1.009	1.014	1.014	1.009	989	984	964	964	948	948	933	933	918	918	918
OBS de Driemaster, loc. Tonneband	763	783	805	815	825	830	825	825	810	805	789	789	778	778	768	763	753	753	753
Rehobothschool	2.232	2.232	2.212	2.172	2.172	2.182	2.177	2.172	2.126	2.111	2.066	2.066	2.031	2.026	1.991	1.986	1.945	1.945	1.950
De Wonderwijzer	688	703	698	693	688	688	688	688	678	673	663	663	653	653	643	643	633	633	633
Koningin Wilhelminaschool	2.338	2.403	2.413	2.423	2.484	2.494	2.489	2.484	2.433	2.413	2.358	2.363	2.318	2.318	2.272	2.267	2.222	2.222	2.227
Totaal	10.627	10.808	10.825	10.830	11.002	11.052	11.067	11.057	10.900	10.805	10.624	10.614	10.457	10.412	10.270	10.214	10.053	10.018	9.993

2025: is schooljaar 2025-2026

Gemeente Hardinxveld-Giessendam				Ruimtebehoefte o.b.v. aantal groepen (verordening oud)															
Naam school	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
OBS Merwedeschool	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	5	5	5
Basisschool De Regenboog	11	11	11	11	11	11	12	12	12	11	11	11	11	11	11	11	10	10	10
Ichthusschool	9	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	9	9	9	9
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6
OBS de Driemaster, loc. Tonneband	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Rehobothschool	17	17	17	17	17	17	17	17	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	15
De Wonderwijzer	4	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Koningin Wilhelminaschool	18	19	19	19	19	19	19	19	19	19	18	18	18	18	17	17	17	17	17
Totaal	77	80	80	80	80	80	81	81	79	78	76	76	75	75	74	72	71	71	71

2025: is schooljaar 2025-2026

Gemeente Hardinxveld-Giessendam				Klokuren bewegingsonderwijs															
Naam school	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
OBS Merwedeschool	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	4,5	4,5	4,5	4,5
Basisschool De Regenboog	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	12,0	12,0	12,0	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5
Ichthusschool	9,0	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	9,0	9,0	9,0	9,0
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
OBS de Driemaster, loc. Tonneband	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Rehobothschool	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
De Wonderwijzer	3,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Koningin Wilhelminaschool	18,0	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	18,0	18,0	18,0	18,0	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5
Totaal	73,5	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0	79,5	79,5	78,0	76,5	75,0	75,0	73,5	73,5	72,0	69,0	69,0	69,0	69,0

2025: is schooljaar 2025-2026

Woningtoename Giessendam: 't Oog 2 fase e.v.

Standaard referentielijn	0,280,370,420,460,480,50,490,450,410,370,340,310,290,270,250,240,240,240,240,240,240,240,240,24																										
Algemeen Vruchtbaarheidscijfer	Gemeente	55,5	Correctiefactor1,1																								
	Landelijk	42,7																									
		83																									
percentage eengezinswoningen																											
jaar	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	Stabiel
aantal woningen	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	0	0	0	0	0	0	0	0	
gemid. woningbezetting	0,308	0,407	0,462	0,506	0,528	0,55	0,539	0,495	0,451	0,407	0,374	0,341	0,319	0,297	0,275	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,26	0,26	0,264
jaar	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	
Woningen	75	150	225	300	375	450	525	600	675	750	825	900	975	1.050	1.125	1.200	1.275	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
2031	23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
2032		23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
2033			23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
2034				23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	20	20	20	
2035					23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	20	20	
2036						23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	20	
2037							23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	20	
2038								23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	20	
2039									23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	20	
2040										23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	20	
2041											23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	20	
2042												23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	21	
2043													23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	22	
2044														23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	24	
2045															23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	26	
2046																23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	28	
2047																	23	31	35	38	40	41	40	37	34	31	
2048																		23	31	35	38	40	41	40	37	34	
Totaal basisgeneratie	23	54	89	127	167	208	248	285	319	350	378	404	428	450	471	491	511	531	528	517	502	484	464	443	423	406	356
gecorrigeerde basisgeneratie	29	60	104	152	188	231	286	302	351	394	446	488	537	583	631	684	731	766	761	741	712	673	628	575	519	475	
afwijking	0,281	0,102	0,166	0,196	0,123	0,110	0,154	0,061	0,102	0,125	0,179	0,208	0,255	0,296	0,340	0,392	0,430	0,443	0,442	0,434	0,417	0,391	0,354	0,298	0,228	0,169	

Extra leerlingen o.b.v. woningbouw nieuw		2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	Stabiel
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer	8,04%	2	4	7	10	13	17	20	23	26	28	30	32	34	36	38	39	41	43	42	42	40	39	37	36	34	33	29
OBS de Driemaster, loc. Tonneband	5,52%	1	3	5	7	9	11	14	16	18	19	21	22	24	25	26	27	28	29	29	29	28	27	26	24	23	22	20
Rehobothschool	39,91%	9	22	36	51	67	83	99	114	127	140	151	161	171	180	188	196	204	212	211	206	200	193	185	177	169	162	142
De Wonderwijzer	5,14%	1	3	5	7	9	11	13	15	16	18	19	21	22	23	24	25	26	27	27	27	26	25	24	23	22	21	18
Koningin Wilhelminaschool	24,66%	6	13	22	31	41	51	61	70	79	86	93	100	106	111	116	121	126	131	130	127	124	119	114	109	104	100	88
Totaal aantal leerlingen		19	45	75	106	139	173	207	238	266	291	314	336	357	375	392	408	425	442	439	431	418	403	386	369	352	338	297

Extra ruimtebehoefte o.b.v. woningbouw nieuw																												
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer		10	20	35	50	65	86	101	116	131	141	151	161	171	181	191	196	206	216	211	211	201	196	186	181	171	166	146
OBS de Driemaster, loc. Tonneband		5	15	25	35	45	55	70	80	91	96	106	111	121	126	131	136	141	146	146	146	141	136	131	121	116	111	101
Rehobothschool		45	111	181	257	337	417	498	573	639	704	760	810	860	905	946	986	1.026	1.066	1.061	1.036	1.006	971	931	890	850	815	714
De Wonderwijzer		5	15	25	35	45	55	65	75	80	91	96	106	111	116	121	126	131	136	136	136	131	126	121	116	111	106	91
Koningin Wilhelminaschool		30	65	111	156	206	257	307	352	397	433	468	503	533	558	583	609	634	659	654	639	624	599	573	548	523	503	443
Totaal aantal leerlingen		95	226	377	533	698	870	1.041	1.196	1.338	1.465	1.581	1.691	1.796	1.886	1.972	2.053	2.138	2.223	2.208	2.168	2.103	2.028	1.942	1.856	1.771	1.701	1.495

Extra leerlingen o.b.v. correctie (maximum scenario)																												
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer	8,04%	2	5	8	12	15	19	23	24	28	32	36	39	43	47	51	55	59	62	61	60	57	54	51	46	42	38	29
OBS de Driemaster, loc. Tonneband	5,52%	2	3	6	8	10	13	16	17	19	22	25	27	30	32	35	38	40	42	42	41	39	37	35	32	29	26	20
Rehobothschool	39,91%	12	24	41	61	75	92	114	121	140	157	178	195	214	233	252	273	292	306	304	296	284	269	251	230	207	189	142
De Wonderwijzer	5,14%	2	3	5	8	10	12	15	16	18	20	23	25	28	30	32	35	38	39	39	38	37	35	32	30	27	24	18
Koningin Wilhelminaschool	24,66%	7	15	26	37	46	57	71	75	87	97	110	120	132	144	156	169	180	189	188	183	175	166	155	142	128	117	88
Totaal aantal leerlingen		25	50	86	126	156	193	239	253	292	328	372	406	447	486	526	570	609	638	634	618	592	561	524	480	433	394	297

Extra ruimtebehoefte o.b.v. correctie (maximum scenario)																												
OBS de Driemaster, loc. Pietersweer		10	25	40	60	75	96	116	121	141	161	181	196	216	236	257	277	297	312	307	302	287	272	257	231	211	191	146
OBS de Driemaster, loc. Tonneband		10	15	30	40	50	65	80	86	96	111	126	136	151	161	176	191	201	211	211	206	196	186	176	161	146	131	101
Rehobothschool		60	121	206	307	377	463	573	609	704	790	895	981	1.076	1.172	1.268	1.373	1.469	1.539	1.529	1.489	1.429	1.353	1.263	1.157	1.041	951	714
De Wonderwijzer		10	15	25	40	50	60	75	80	91	101	116	126	141	151	161	176	191	196	196	191	186	176	161	151	136	121	91
Koningin Wilhelminaschool		35	75	131	186	231	287	357	377	438	488	553	604	664	724	785	850	905	951	946	920	880	835	780	714	644	589	443
Totaal aantal leerlingen		125	251	432	633	783	971	1.201	1.273	1.470	1.651	1.871	2.043	2.248	2.444	2.647	2.867	3.063	3.209	3.189	3.108	2.978	2.822	2.637	2.414	2.178	1.983	1.495